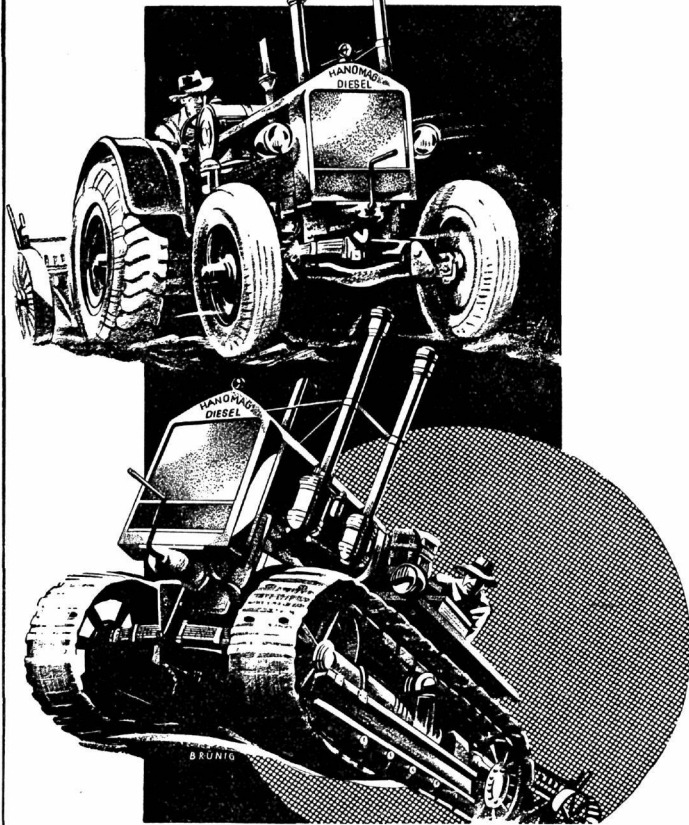

POLITZEILEHT

Nr. 7

HANOMAG-DIESEL

ESINDAJA:

Victor Tõnisson

TALLINN, VENE II-14 TEL. 464-83

JALANÕUD

KAITSEMÄRGIGA

UNION

on nägusad, hinnaväärsed ja vastupidavuse poolest ületamatud.

Politseileht

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 7 (558)

Tallinnas, 15. aprillil 1940

XIX aastakäik

KÄESOLEVAS NUMBRIS LEIATE: Märkmeid Avalikkude ettekannete seaduse kohta — V. Pöder. — Lük-
luse murelaps — jalakäija — H. Tann. — Sõrmejoomestiku-näidiste jaotus eestlastel — G. Lindvet. — Politsei-
kool 15-aastane. — Inglise naispolitsei. — Kurjategija ja karistus — J. Maru. — Vägivaldne ja õnnetusjuhu-
line suremus Eestis — L. Šumakov. — Mis põhjustab süüteo? — K. Pedaja. — Puuviljaaedade asutamine —
A. Prima. — Kurjategijate tüüpe jm.

V. PÖDER

Märkmeid Avalikkude ettekannete seaduse kohta

Avalikkude ettekannete seadus (RT 1923, 43) on käsitusel juba teist aastakümnet. See aeg on küllalt pikk selleks, et teha hinnangut ja osutada ilmnenuid puudusile.

Käesoleva kirjutise ülesandeks pole sõeluda kogu seadust, vaid kõnelda mõnest olulisemast puudusest.

Nimetatud seaduse kohaselt tuleb teadaanne esitada linnas vähemalt 12 tundi ja maal 24 tundi enne ettekannete algust (§ 1). Tegelikult on osutunud need teadaande esitamise ja ettekannete alguse ajavahemikud — 12 ja 24 tundi — liialt lühikeseks ega sobi politsei kui järelevalve teostaja seisukohast. Linnas tullaakse siiski kuidagi toime, ent maal tekitab see raskusi. Püüan siin esile tuua maa olukorda, ja seda põhjendatult, sest statistika andmeil korraldatakse avalikke ettekandeid maal märksa rohkem kui linnades.

Teadaanne esitatakse maal prefektile või politseikomissarile selle järele kumb neist asub lähemal (§ 1). Tavaliselt ettekannete korraldajad ei pea seda silmas, nähtavasti seaduse puudulikust tundmisest, esitades ühel ajal teadaandeid prefektile kui ka komissarile, arvestamata, kumb asub lähemal. Näiteks teadaanne on esitatud prefektile, viimane saadab selle komissarile, komissar omakorda konstaablile. Kui iga siin nimetatud ametiisik asub eri kohas, kulub postiteel ühelt-teisele saadetud teadaande kohalejõudmiseks kaugelt enam kui 24 tundi. Lühem menetlus toimub siis, kui teadaanne esitatakse otseselt politseikomissarile, kuid ka siin jääb aeg napiks, sest kau-

gemais maakolkais asuvaile konstaablile post vool öö-päeva kestel alati ei saabu. Sellest tingituna esineb juhtumeid, kus teadaanne peetavaist ettekandeist jõuab konstaablile alles pärast ettekandeid.

Esitatud teadaanded on sageli puudulikud ega vasta nõudeile. Esitab ettekannete korraldaja teadaande isiklikult, on võimalus puudusi teadaandes samas ametniku kaasabil kõrvaldada, kuid ebameeldiva olukorra juures ollakse siis, kui puudulik teadaanne saabub postiteel tähtaja viimasel minutil. Niisugusel korral on seaduse rikkumine vaevalt välditav, sest ajapuudusel pole võimalik teadaannet lasta täiendada.

Sarnaste nõudeile mittevastavate teadaannete esitamisi põhjustab peamiselt seaduse vähene tundmine, kuna tavaliselt ettekannete korraldajad pole asjatundjad seadusetundmises. Siin politsei on alati pakkunud oma abi, ning tema poolt pakutav abi oleks veelgi tõhusam, kui tähtaeg teadaande esitamiseks oleks senisest pikem.

Politseiametnikul, kes ilmub ettekannetele, on järelevalve teostamiseks vajalik teada teadaande sisu: kes on ettekannete korraldaja, milline eeskava, ettekannete aeg, koht jne. Tingituna lühikesest tähtajast ei saabu aga teadaanne postiteel alati õigeaks ajaks konstaablile. Selliseil juhtumel jääb üle vaid telefoni kasutamine, mis on tülikas pikkade teadaannete tekstide üleandmisel, soodustab eksimusi ning on kulukam.

Asja aitab parandada, et enamik konstaableid on teadlikud sellest, mis rajoonis sünnib, saabuvad ette-

kannetele ning teostavad järelevalvet, vaatamata sellele, kas teadaanne on saabunud või mitte.

Ajavahemikud 12 ja 24 tundi kipuvad jääma lühikesteks. Oleks soovitatav nimetatud tähtaegu suurendada vastavalt 24 ja 48 tunniks. Selle kasuks räägib veel asjaolu, et siis oleks saavutatud ühtlus koosolekute seaduses ettenähtud teadaande esitamise tähtaegadega.

Ka oleks soovitatav ette näha juhtumid, millal kviitung võiks jääda välja andmata, näiteks, kui teadaanne on puudulik. Kehtiv seadus ei näe ette seesugust võimalust.

Nagu kogemused on näidanud, kehtiv Avalikkude ettekannete seadus ei kindlusta ettekandeil küllaldaselt korda.

Avalike ettekannete korraldajale on pandud valve korra järele ettekandeil nende algusest lõpuni (§ 6). Siit näeme, et ettekannete korraldajal lasub igal juhtumil kohustus hoolitseda korra eest, mitte aga poliitsei, nagu sageli ekslikult arvatakse. Poliitsei ülesandesse kuulub valve teostamine avalikkude ettekannete üle (§ 7).

Ettekannete korraldajad sageli ei täida seadusega neile pandud kohuseid korra eest hoolitsemisel. Aastate kestel ongi kujunenud olukord selliseks, et kogu korrapidamise raskus lasub kohal viibival poliitsei ametnikul.

Nagu nähtub, seadus kohustab küll ettekannete korraldajat valvama korra järele, ent ometi selle mitetäitmisel teda otseselt ei saa võtta vastutusole, sest puudub vastav sanktsioon.

Viibib poliitsei ametnik kohal, saab asjast üle sel teel, et poliitsei ametnik teeb ettekannete korraldajale korralduse valvata korra järele. Jääb aga ettekannete korraldaja poolt säärane poliitsei seadusepärane korraldus täitmata, langeb ettekannete korraldaja karistuse alla (KrS. § 123).

Asi pole siiski korras, ja sel lihtsal põhjusel, et meil ei jätku poliitsei ametnikke igale avalikule ettekandele. Pole harulduseks, kus ühel ja samal ajal ühe maarajooni konstaabli tööpiirkonnas peetakse mitu avalikku pidu. Loomulikult saab konstaabel viibida ainult ühel neist.

Avalikkude ettekannete seaduse järgi on nõutav, et teadaandes oleks peale muu tähendatud ka vastutav

esindaja (juhtumil, kui ettekannete korraldajaks on juriidiline isik). Tuleb sageli ette, et kohal pole vastutavat esindajat ega tema poolt määratud asetäitjat ja peoga tegelevad koguni teised isikud, kes ei tunne huvi korra loomisest ega kannu selle eest mingit vastutust. On ilmne, et niisugusel juhtumil kord kannatab. Minu arvates ongi suurem lünk siin, et seadusega pole kindlustatud vastutava isiku kohalviibimine.

Nagu nägime, esineb olukordi, kus pole kelleltki nõuda korra järele valvamist. Et aga avalikkuse huvides peab siiski kord valitsema, pole teist teed, kui kogu korrapidamise raskus vajub kohal viibiva poliitsei ametniku õlule.

Kr.-seadustikust leiame küll karistusi, kui avalik ettekanne korraldati:

- 1) seatud korras sellest teatamata (§ 296),
- 2) teadaandele mittevastavalt (§ 299),
- 3) ei täidetud määrusi alaealiste kohta (§ 299),

kuid mitte midagi selleks juhtumiks, kui avalike ettekannete korraldaja (vastutav esindaja) ei valva korra järele, või koguni jääb ettekannetele tulemata ega saada ka oma asemikku.

Ehkki ettekannete korraldaja (vastutav esindaja) määramisel on ettekandeil teatav arv korrapidajaid, ometi pole neist kasu, sest neid ei tunta. Näiteks, tekib pidulisel vajadus pöörduda korrapidaja poole, pole lihtis leida otsitavat, sest viimane ei erine millegagi teistest. Meenutagem varemaid aegu, millal avalikel pidudel võis näha peokorrapidajaid kandmas välis-tunnuseid, tavaliselt värvilisi siidlinte või -rosette rinnal. See komme, kus korrapidajad kandsid eraldusmärke, oli otstarbekas ja vajalik. See hea komme püsis veel mõnda aega, kuid kaasajal on see hoopis kadunud. Nagu kogemused on näidanud, tavaliselt sellised „tundmatud“ korrapidajad oma ülesandest palju ei hooli. Seepärast oleks soovitatav, et avalikel ettekandel korra järele valvavad kannaksid jälle eraldusmärke. See nõue tuleks kehtima panna.

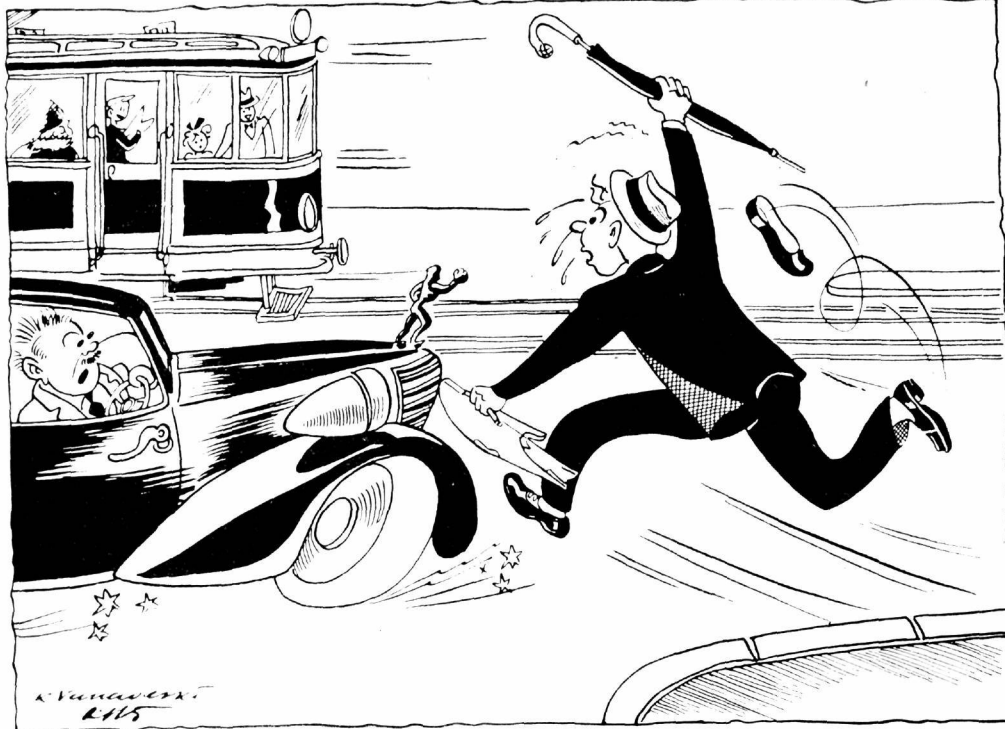
Jääks soovida, et uus avalike ettekannete seadus arvestaks ilmnenud puudusi ning pööraks erilisel tähelepanu korra valvele.

Halb kord soodustab avalikel ettekandeil rahurik-kumisi ja loob olukordi, mis tänapäeva tegeliku elu nõuetega pole kooskõlas.

H. TANN

Liikluse murelaps — JALAKÄIJA

Suurt tööd liikluse reguleerimisel nõuab liikluskorraldajailt meie lugupeetud jalakäija, sest just jalakäijate hulgas leidub ikka veel neid, kellele ei meeldi täita liiklusettekirjutusi. Suur hulk on ka neid, kes ei tunne jalakäijate kohta kehtivaid eeskirju. On pea-aegu harilik nähe, et jalakäijad kasutavad liiklemiseks linnades sõiduteed. Nad unustavad, et neile on määratud liiklemiseks liiklussuunas parempoolne jalgvõi kõnnitee äär. Sõiduteid võivad jalakäijad kasutada ainult tõsise vajaduse korral, kui neile määratud teed või teesad on liikluseks läbipääsematud. Erandina võivad jalakäijad kasutada sõiduteed rivi- korras liikudes, nagu rongkäikudes ja matuserongides. Linnatänavail, kus on värviliste joontega või metallketastega tähistatud ülekäigurajad, peavad jalakäijad kasutama tänava ohutuks ületamiseks ainult neid. Maanteedel tuleb kasutada maantee äärt, kusjuures jõuvankri lähenemisel on keelatud minna üle tee.

Jalakäijate iseloomustamiseks lubage esitada mõni pildike.

On liik jalakäijaid, kes astuvad hooletult ja mõtlematult sõiduteele, ja kui nad on jõudnud parajasti keset sõiduteed, siis järsku peatuvad ja imestavad, et kuidas nad võisid küll sattuda sõiduteele. Sellele järgneb siis edasi-tagasi hüplemine ja kui sealjuures mõni sõiduk annab talle müksu, siis ollakse väga pahane ja kuri. Sealjuures unustatakse ära, et õigem oluks jääda rahulikult seisma. Autol on siis võimalus mööduda jalakäijasse puutumata. Elkõige peab pidama meeles põhireeglit: kui keegi astub sõiduteele, vaadaku ta esiteks vasakule ja siis paremale, kuna just sellega välditakse auto ette jäämine.

Hooletult sõiduteele astumine on põhjustanud rohkesti liiklusõnnetusi. Nii loome ajalehest, kuidas hiljuti jäi Nõmmel naine auto alla. See juhtus ette-

vaatamatult üle sõidutee minnes. Ka Tallinnas jäi trammile ette naine. Siingi oli õnnetus tingitud naise ettevaatamatusest, sest ta oma kaaslasega vesteldes oli jooksnud peaga vastu trammile.

Võrdleva näitena juhtus Berliinis hiljuti raske liiklusõnnetus, mille põhjustajaks oli üks noor naine. Ta oli veidi nokastanud ja astus hooletult sõiduteele, otse mootorratturile ette. Mootorrattur, et naisele mitte peale sõita, pidurdas järsku. Sellest tingituna lendas mootorratas uperpalli ning sõitja paiskus kõnniteele, kuhu jäi surnult lamama. Kohus karistas naist raske liiklusõnnetuse põhjustamise eest 6-kuise vangistusega.

Teine näide: muidu väga korralik ja tasakaalukas härra. Ta tunneb viisakusreegleid ja liikluseeskirju. Aga niipea, kui ta on vaadanud kella ja on karta, et ta kuhugi hilineb, algab üks igavene rabelemine. Hoidku taevast, kui see isik peaks olema gladiatori tüüpi, — siis kõik lendaksid kitsalt kõnniteelt sõiduteele otse autode ette.

On ka sääraseid jalakäijaid, kes selleks, et ärritada autojuhte, üle sõidutee minnes veavad jalgu taga nagu nuubia oinad, kes oma raske villa tõttu vaevaliselt liiguvad.

On ka neid, kes astuvad sõiduteele väljavaadet takistava eseme, nagu trammivaguni, seisva auto jne. tagant, unustades sealjuures, et tal on võimalus astuda otse möödasoitva auto ette.

Ei puudu seesuguseid, kes tormavad suurte pak- kidega ja veel suurema hooga kaasliiklejast kõnniteel mööda ja annavad talle oma kandamiga tugeva müksu vastu külge või mujale.

Leidub küllalt ka neid, kes jõuga murravad enesetele teed trammile või autobusse. Kuid olukord muutub draamatiliseks alles siis, kui säärane liikleja,

olgu see siis naine või mees, jõuab peatuskohta parajasti sel hetkel, kui tramm või buss on hakanud liikuma. Siis ootamatult meie vaikne liikleja muutub kiirjooksjaks, kes tormab trammile või bussile järele. Ühes käes on tal kas portfell või munakorv ja teises vihmavari või kepp, millega ta vehib sõidukile järele. Tulemus on muidugi null, sest sõiduk ei peatu ja erutatud daam või härra muutub teistele naeruks.

Meie näeme sageli mõnd härrat, kes tõmbab rahulikult sigaretti ja loeb lõbusat ajalehe-joonealust. Ta lausa põleb uudishimust, kuidas lugu küll lõpeb. Ja sammub külmalt üle sõidutee ühelt kõnniteelt teisele, silmad ajalehes kinni ja kogu ta olemine on otsekui kuutõbisel, kes kinnisilmi kõnnib katuseharjal, kuni viimaks ärkab purustatud kontidega.

Mõned liiklejad kardavad tolmu rohkem kui surma. Sageli võime näha maanteedel, kuidas jalakäijad, kartes jääda tolmu sisse, jooksevad üle tee teisele poole. Sageli sünnib see isegi seisva bussi või mõne eseme tagant. Säärase kergemeelsuse tulemuseks on sagegi olnud kas raske vigastus või surm.

Meie imestame ja teeme etteheiteid autojuhtidele, kui nende masinad põrkavad kokku. Aga mida ütelda selle kohta, kui ka jalakäijad põrkavad kokku? Vaevalt usutav võimalus, ütleksite. Kuid ometi see juhtus kord Tartus, Rütli ja Gustav Adolfi tänava nurgal, kus kahe jalakäija kokku põrgates üks naistest kukkus tänavale pikali ja murdis sealjuures oma õlaluu ning sai vigastada ka otsa eest.

Lõppeks mõni sõna meie õrnema soo esindajatele. Sageli võime näha vihmastel ilmadel, et naised ja tütarlapsed oma peakatte, soengu ja näo vihma ja tuule kaitseks varjavad vihmavarjudega nii, et nad ei näe rohkem kui oma kinganina. Häda on veel suurem, kui on kaasas ainult üks vari ja selle all otsib kaitset rohkem kui üks inimene. Vari on tugevasti alla tõmmatud, nii et selle teravad otsad riivavad möödaminejate nägu, eriti silmi.

Kas teil on raske kitsal kõnniteel vastutulija kohtamisel tõsta vihmavari pisut kõrgemale või langetada vasakule või paremale? Mõni piisk vihma ei riku veel teie soengut ega näovärvi.

Sääraste ilmadega on vaja eriti tähelepanu ja ettevaatust, sest vihm ja tuul nõrgendavad ja summutavad hoiatushäält.

Meie liiklejate perele tohiks küll huvi pakkuda, milliste vahenditega Ameerika kohus kutsus korrale liikluseeskirjade rikkujaid. Sündmus juhtus Detroitis. Keegi naisõpetaja ei peatunud punase signaali puhul. Teatavasti juhitakse välismaal liiklust tuledega. Punane tuli tähendab „peatu“. Korrarikkuja juurde astus politseinik ja surus temale kätte kutse kohtuniku juurde. Iseteadev daam ei oodanud tähtpäeva, vaid läks varem kohtusse. Daami võttis kohtunik kerge naeratusena vastu ja sõnas, et temal on olnud ammu juba soov midagi paluda sellelt daamilt. Daam oli kohtunikule tuttav oma sagedaste väärkäitumiste pärast liikluskeerises. Ta palus daami istuda. Siis muutus ta tõsiseks ja pani daamile ette paberi, millele käskis kirjutada 500 korda „mina olen kohustatud peatuma, kui näen punast tuld“.

Säärane vahepala enne lõunasööki kulukuks ära ka meil nii mõnelegi liiklejale.

Igakuks meist teadku, et mitte üksi tema ei tarvita liiklusteid, vaid et on ka teisi, kelle huve liikluses tuleb arvestada. Tuleb olla viisakas ja korralik kaasliiklejate suhtes. Erilist tähelepanu tuleb pöörata lastele ja vanadusest nõrkadele ning kehaliselt puudulikele. Ka neil on „õigus tänavale“, õigus kasutada liiklemiseks määratud teid. Kuid neilt ei või nõuda sama vastutustunnet kui vaimselt ja füüsiliselt tervetelt. On tarvis vastutustunnet ja häid kombeid, teiste õiguste austamist. Seepärast on vaja, et igaüks algaks enesega ja kasvataks enesest eeskuju teistele liiklejatele. Tähtis ei ole ainult liiklusmääruste tundmine, vaid eelkõige nende täitmine.

Väljavõte ülikooli auhinnatööst teemale

„Sõrmejoonestiku-näidiste jaotus eestlastel”

Jälgides seevastu keerdnäidiste levimise suunda, näeme, et just Valga- ja Tartumaal, kus esines peamiselt silmuste suhteline langus, prevaleerivad peamiselt keerised, kuna viimaste langus siirdub just silmuste „rikkamate“ maakondade suunas, nagu seda piltlikult näitab vastav kaart (kaart 4).

Kokkuvõttes võiksime defineerida eestlaste sõrmejoonestiku-näidiste levimist üksikuis maakondades kui sünnikohtades järgmiselt: lookade ja silmuste suhteliste arvuliste suuruste langus toimub peaaugaliselt looderegioonidest kaguregionide suunas, seevastu keeriste kahanemine suundub kagumaakondadest loodesuunas. Eespoolmainitu on võetud muidugi jämedais piires; arusaadavalt võivad esile kerkida teatavad kõikumised nii ühtedes kui teistes regioonides, seega võib muutuda vastavate näidiste levimise suund, kui materjali kahe- või kolmekordistada.

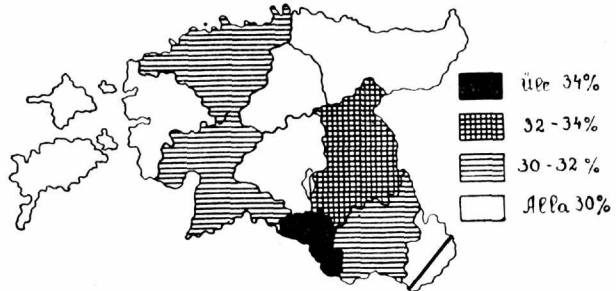

Kaart 3. Silmuste levimine Eesti maakondades

Nagu näha, pakub selline daktülograafiline jaotus võrdlemisi head ülevaadet kogu maa elanikkonna sõrmejoonestiku-näidiste levimisest, ehkki see võib algul paista võõras ja langeda arvustuse alla, nagu seda Poll ise arwab. Vahest võiks säärane jaotus viimatimainitud autori hüpoteesi järgi, kui lülitada paralleelselt veregruppide määramist, edaspidi osutada teaduslikult veel tähtsamaks.

Eestlaste sõrmenäsaajoonestik võrreldes teiste rahvaste omaga.

Euroopa daktülograafilised andmed piirduvad seni üheteistkümmne riigiga. Vastavate andmete najal koostas Poll tabeli, kus on iga maa sellekohaste uuringute tarvis

Kaart 4. Keeriste levimine Eesti maakondades

märgitud daktüloskopeeritud isikute hulk ning kolme põhinäidise protsentuaalsed kui ka absoluutsed andmed. Tabelist selgub, et sellekohaseid uuringuid on teostatud kõige rohkem Taanis ja Norras; seepärast peaksid nende maade kohta käivad arvulised väärtused olema kõige täpsemad.

Toon Poll'i poolt koostatud tabeli, märkides ühtlasi tabelis olevate maade lõppu ka Eesti kohta käivad daktülograafilised andmed. Minu poolt esitatud andmed alluvad teatavale kriitikale, sest materjalis figureerivad isikud pole kogutud sellekohaste võrdluste tarvis kõigist maaosist võrdselt, mistõttu üksiku põhinäidise kohta käivad andmed võivad moodustada teatavat veavõimalust. Kuid arvestades vastava veavõimaluse esinemist ka teistes maades (Poll nimelt ei maini, kas vastavate maade isikute hulk on igas maaosas võrdne), saame, võrreldes eestlasi teiste rahvastega, teatava ülevaate üksikute põhinäidiste esinemisest.

Vastavast jaotusest on välja jäetud 15 isikut, sest nad olid sündinud väljaspool Eestit.

Isikute üldarv:

168347
+1125 eestlast
169472

Maa	Loogad		Silmused		Keerised	
	%	abs.	%	abs.	%	abs.
7500 Inglismaa:	5,67	(4250)	71,83	(53870)	22,51	(16880)
2222 Hollandi:	7,74	(1720)	66,02	(14670)	26,24	(5830)
24518 Norra:	7,40	(18140)	66,95	(164150)	25,65	(62890)
86654 Taani:	5,39	(46,74)	64,87	(562085)	29,75	(25778)
1000 Portugal:	5,54	(554)	64,64	(6464)	29,82	(2982)

M a a	L o o g a d		S i l m u s e d		K e e r i s e d	
	%	abs.	%	abs.	%	abs.
10000 Hispaania:	6,51	(6511)	63,22	(63217)	30,27	(30272)
15000 Prantsusm.:	4,19	(6285)	66,56	(99840)	29,25	(43875)
8041 Saksamaa:	4,67	(3753)	62,69	(50411)	32,64	(26246)
1579 Itaalia:	4,72	(746)	58,43	(9226)	36,85	(5818)
11000 Venemaa:	6,15	(6770)	61,73	(67900)	32,12	(35330)
833 Ungari:	5,04	(420)	62,67	(5220)	32,29	(2690)
1125 Eesti:	6,55	(736)	63,83	(7181)	29,62	(3333)

Vastav tabel näitab, et seni uuritud rahvaist on lookade rohkuselt esikohal hollandlased 7,74%-ga, neile järgnevad norralased 7,40%-ga, kuna kolmandale kohale asetuvad eestlased 6,55%-ga. Eestlastele järgnevad hispaanlased, venelased jne. Lookade poolest „vaeseimaks rahvaks“ osutuvad prantslased 4,19%-ga. Silmuste rohkuselt on esikohal inglased, ületades tunduvalt teisi 71,83%-ga, neile järgnevad norralased 66,95%-ga, siis prantslased 66,56%-ga jne. Eestlased seisavad oma silmuste rohkuselt seitsmendal või tagant loetult viiendal kohal oma 63,83%-ga, kuna vastava tabeli viimane koht langeb itaallastele (58,43%). Seevastu ületavad itaallased oma keeriste rohkusega tunduvalt teisi, olles 36,85%-ga esikohal; neile järgnevad sakslased 32,64%-ga, siis ungarlased jne. Eestlased asetuvad kaheksandal kohal, seega vastava tabeli lõpupool, kuna inglased oma vähese keeriste hulga on viimased.

Eespoolmainitud võrdlused ei vasta geograafilise pikkuse ega laiususe määruisile; meie ei saa võrrelda ühel laius- või pikkusekoordinaadil asuvaid maid üksteisega, nagu see on kohane kliimaatiliste ja taimeliste olude võrdlemiseks. Võiks teatavaid võrdlusi esile tuua, toetudes ilmakaarte asetusele: näeme, et lookade ülekaal on peaaegselt lääne- ja põhjapoolsete maade elanikkonnal, kuna lõuna ja ida sihis näeme teatavat langust. Eestlased, kes ühelt poolt asuvad Ida-Euroopa regioonis, omavad, toetudes eespoolmainitule, liiga kõrge lookade hulga, kuid teiselt poolt kuuludes põhjapoolsete rahvaste juurde omavad ka neile vastavat looknäidiste protsentuaalset

arvulist väärtust. Ka silmuste analoogilisus peegeldub selgel võrdlemisel nende lookade levimise sihiga. Näeme, et põhja- ja läänemaades elavad rahvad on esindatud silmuste suure hulga, kuna lõuna ja ida sihis näeme jällegi vastava näidise languse tendentsi. Võrreldes eestlasi venelastega, kes vastavalt asukohale omavad minimaalset silmuste hulka, näeme, et eestlased, olles naaberriigist lääne pool, omavad ka kõrgemat vastava näidise protsentuaalset suurust. Keeriste rohkuse suhtes on lõuna- ja idapoolsed rahvad esikohal, nii ületavad itaallased lõunas tunduvalt teisi selle näidisetüübi esinduses, kuna eriti põhja poole siirdudes näeme keeriste protsentuaalsete arvuliste suuruste kahanemist. Eestlased kui põhjapoolne rahvas omavad ka võrdlemisi vähest keeriste arvu, ületavad aga siiski inglasi ja norralasi, kes, asudes ühelt poolt lääne-, teiselt poolt põhjapoolsetes regioonides, omavad veel vähema keeriste hulga.

Toetudes seega säärasele rahvaste jaotusele ilmakaarte asetuse järgi, näeme, et eestlaste kohta käivad daktülograafilised andmed ei erine teistest rahvastest, kui aluseks võtta meie rahva asukohta eelmainitud jaotuse suhtes. Muidugi täpsem ja lihtsam oleks vastav jaotus ja ka võrdlus, kui omaksime kõigi Euroopa rahvaste kohta daktülograafilisi andmeid. Jaotus on veel läbiviidav, kuid võrdlemine teiste, vähemalt naaberriikide elanikkudega, saab vaid siis vastuväideteta toimuda, kui naaberriikide kohta on vastavad andmed olemas. Hüpoteesiliselt peaksid soomlased omama rohkem silmuseid ning lookasid ja vähem keerdnäidiseid kui eestlased, kuna naabruses olevad lätlased omaksid rohkem keeriseid, aga vähem silmuseid ning lookasid, vastavalt sellisele jaotusele. Kuid et viimatimainitud rahvaste kohta andmed siiani puuduvad, siis on raske eestlaste kohta esialgu midagi kindlat öelda, mis näitaks sõrmejoonestiku-näidiste varal nende erinevust naaberriikide rahvastest. Saame vaid konstateerida, toetudes Nõukogude-Vene riigi elanike kohta soovitatud vastavaile andmeile, et võrreldes venelastega omame eelmainitud sõrmejoonestiku-näidiste protsentuaalseid väärtusi, vastavalt daktüloskoopilis-geograafilisele asetusele. (Lõpp.)

Narva majaomanike tänu Politseitalituse direktorile

Hiljuti tabas Narva kriminaalpolitsei kurikuulsa Narva tulesüütaja Peeter Artamonovi, mispuhul Narva Majaomanike Seltsi juhatus on saatnud tänukirja Politseitalituse direktorile. Tänukirja sisu on järgmine:

„Enam kui kahe kuu vältel vana Narva, eriti aga majaomanikud, olid mures oma vara eest linnas julturnult teotsenud kuritahtliku süütaja pärast.

Nüüd on roimar kriminaalpolitsei poolt tabatud.

Eriti pingulihoidvad olid need hulgalised süüteoed seetõttu, et nad järgnesid tihti üksteisele, mistõttu mõistatamised saladusliku süütaja isiku ja motiivide kohta levisid häirimapanevalt.

Ennastalgavalt tuli teotseda tuletõrjel rasketes ilmastikuoludes.

Narva Majaomanike Seltsi juhatus oma koosolekul leidis, et politsei teened seoses asja lahendamise ja roimari tabamisega väärivad kõrget hindamist.

Seepärast Narva Majaomanike Seltsi juhatusel, majaomanike nimel, on au paluda Teid, kui kõrgemat politsei juhti, võtta vastu meie siiraim tänu.

Ühes sellega, hr. Direktor, meie palume Teid — avaldada tänu Narva politseiperele, eriti aga Narva kriminaalpolitseile, sest viimase pingutava töö tulemusena vabanesime kardetavast roimarist.“

POLITSEIKOOL

15-AASTANE

15. aprillil s.a. võib Politseikool tagasi vaadata oma 15-aastasele tegevusele. 15 aastat tagasi asus praegune kooli direktor E. Mets formeerima kooli ja 3. juunil 1925 algas koolis õpetegevus.

Möödunud 15 aasta kestel on koolis õpetust saanud kaugelt üle 1000 inimese. Kõrgemast klassist on selle aja jooksul välja läinud 14 lendu ja kutsetunnistusi on antud 501 lõpetajale, neist kolmele naissoost õpilasele. Praegu töötab kool kõrgema klassi 15. lennuga.

Samal ajal on alamast klassist välja lastud 14 lendu ja lõputunnistused antud 528 lõpetajale, seega kokku 1029 isikule.

Peale selle on eksternina sooritanud katsed kõrgema klassi õppekava ulatuses ja omandanud kutsetunnistuse 165 isikut: 4 eraisikut, ülejäänud — politseiametnikud. Alama klassi õppekava ulatuses on eksami sooritanud eksternina 49 kordniku k. t.

Peale eeltoodu on koolis korraldatud möödunud 15 aasta kestel 20 mitmesugust kursust ametnike teadmiste täiendamiseks seaduste tundmise, kehakasvatuse, laske- ja muudel aladel. Neist kursustest on osa võtnud 695 ametnikku. Viimaseil aastail on kooli juures korraldatud veel 2 kursust omavalitsusametnikele, milledest võttis osa 103 isikut.

Kooli kaadrisse kuuluvad praegu: direktor Mets, komissar Tiisväli, abikomissarid Saarse ja Rattur, sekretär Tepp. Möödunud 15 aasta jooksul on kooli kaader mitmekordselt uuendunud ja aligusest peale kuni tänini on püsinud ainult kooli asutaja dir. E. Mets.

Õppejõududena teotsevad koolis kooli kaader ja tuntud jõud oma erialadelt. Lektoreiks on väljastpoolt kooli koosseisu: Riigikohtu liige Poom — loeb tsiviilõigust ja -protsessi, Riigikohtu abiprokurör Vilberg — loeb kriminaalprotsessi, Tallinna Ringkonnakohtu prokurör Viilip — loeb kriminaalõigust, hr-ad Ehin ja Paevere Maksude Talitusest — loevad maksuseadusi, peale nende inspektorid Liit, Võhma, Pruunmaa ja Tuletõrje ning KÕ juhataja kollekt. Vaharo, kes loevad politseiteenistuse praktilisi alasid.

Kasvandike ja eksternide teadmisi kontrollib eksamitel katsekomisjon koosseisus: Ringkonnakohtu prokurör Viilip — esimehena, Politseitalituse abidirektor Kirsimägi ja koolidir. Mets — liikmetena.

Kasvandike vastuvõtmist kooli toimetab kooli nõukogu, kelle ülesandeks on kooli õppekavade läbivaatamine ja õppemeetodite arutamine. Nõukogu koosseisu kuuluvad praegu: dir. E. Mets — esimehena, prefekt N. Reimo, prokurör Viilip, inspektorid Liit ja Pruunmaa, kooli arst dr. Lender ja kooli komisar Tiisväli — liikmetena.

Politseikoolil oma senises tegevuses on tulnud täita 3 ülesannet: 1) komplekteerida politsei koosseisu uute jõududega, 2) pakkuda teenistuseks vajalikke teadmisi ning oskusi ja 3) kasvatada noori politseijõude tulevaseks teenistuseks.

Teatavasti komplekteeritakse politsei koosseis kooli kaudu. Kodanikud, kes soovivad astuda politseiteenistusse, võetakse kooli kõrgemasse või alamasse klassi ja selle lõpetades määratakse kasvandikud teenistusse vastavalt kas konstaabliks või kordnikuks või vastavatele kohtadele eripolitseisse.

Uute kandidaatide vastuvõtmist kooli toimetab kooli nõukogu. Iga sooviavaldaja kohta kogutakse varemalt igakülgeid andmeid tema käitumisest ja iseloomust. Kogutud andmete alusel kutsutakse vastuvõetavad isikud nõukogu ette, kus neid kooli arst kõigepealt üle vaatab ja oma otsuse annab kandidaadi tervislikust kõlblikkusest. Seejärel korraldatakse kandidaatidele jühikesed katsed nende vaimsete omaduste, nagu mälu, üldise arenemise ja taibukuse selgitamiseks. Sellest sõelast läbikäinud kandidaatidest valitakse välja tarviline arv sobivaid isikuid.

Peab tähendama, et tung Politseikooli astumiseks on olnud pidevalt väga suur. Kandideerib tavaliselt 350—500 sooviavaldajat, kelledest võetakse vastu 40. Selline valik peaks kindlustama, et politseisse peaksid sattuma tõesti kvalifitseeritud inimesed, eriti oluline on asjaolu, et nõukogu kaudu vastuvõtmisel on silmas peetud äärmist objektiivsust, jättes kõrvale nn. „onupojad“. Kooli nõukogule on tähtis tubli isik, mitte soovitaja.

Kasvandike ettevalmistus koolis toimub peamiselt loengute näol, kusjuures rööbiti loengutega korraldatakse praktilisi harjutusi võimaluste piires nii klassis kui ka väljaspool kooli, asutisis, pidudel, koosolekuil jne. Ei saa salata, et kooli õppekavva, eriti kõrgemas klassis, on kuhjunud väga palju aineid, mis on tingitud politsei laialdasest tegevusalast. Peale otsese tegevuse heakorra ja julgeoleku alal tuleb politseiametnikul olla hea kuritegude jälitaja, mis nõuab põhjalikke teadmisi kriminaalõigusest ja -protsessist, olla kohtupristav, maksunõudja, piirikontrolör, liiklemiskontrollija, tervishoiu revident toiduainete vaimista-

misel ja müügil, teostada tolli- ja aktsiisimaksude kontrolli, valvata jahipidamist ja kalapüüki, olla osav laskur ja sportlane, juhtida kodanliku õhukaitse tegevust ja olla järelevalve teostajaks tuletõrje tegevuses, valvata kodanike kohuste täitmist sõjaväe teenistuskohuste alal jne. Ei ole palju tegevusalasid kodaniku eluavaldusis, milledega pole kokkupuutumist politseiametnikul.

Kõik need tegevusalad nõuavad teadmisi ja oskusi, mida peab pakkuma Politseikool kahjuks väga lühikese aja jooksul. Loomulikult ei saa lühikese ajaga anda koolilõpetajale praktilisi kogemusi, neid peab ta omama tegelikus teenistuses, kool peab piirduma peamiselt teoreetiliste teadmiste pakkumisega.

Vaatamata lühikesele õppekursuse kestvusele, on kooli lõpetajad suutnud omandada suure pagasi teadmisi ja võinud kursuse lõpetada tunnustamisväärsete tulemustega.

Mis puutub kasvatuslikku külge, siis on sellele osutatud suurt rõhku kooli tegevuses. Rõõbiti teadmiste ja oskuste õpetamisega antakse kasvandikele juhiseid ja õpetust nii teenistusliku kui ka seltskondliku käitumise kohta, eriti rõhutades teenistuseetilisi nõudeid ja riiklikku ning rahvuslikku mõtlemist.

Tõhusaks abinõuks selles mõttes on kooli internaat. Kasvandikud, elades kooli internaadis, õpivad üksteist põhjalikult tundma, nivelleerides vastastikku puudusi ja konarusi isiku iseloomus, käitumises ja mõtlemises. Kasvandikud on alati kooli juhtkonna silme all, kes neile jagavad väsimatult õpetust ning juhiseid teenistuslikust ning seltskondlikust käitumisest, ühtlasi selgitades teenistuse kõrgeid eesmärke ja riikliku mõtlemise tarvidust.

Selle tulemusena võime nentida, et meie praegune politseipere suudab kindlasti välja astuda ka ohtlikemail tundidel, ta suudab end kõikjal maksma panna, olles seejuures sõbralik ja usaldatav ametikandja,

kellel ei puudu tarvilik enesekindlus ja kellele riigi kõrgem juhtkond võib tugeida igas olukorras. Ametkonnas võib märgata tugevasti arenenud kohusetunnet. Suhtumine politseisse kodanike poolt on hoopis teine kui see oli 15 aastat tagasi. Politseiperest on kadunud veneaegsed võtted ja kombed, mis heitsid halba varju tervele ametkonnale, kadunud on „meelehea“-süsteem ja muud sellised pahed.

Koolist on võrsunud rida üritusi, mis on kaasa tõmmanud laialdase pere. Olgu muude hulgas mainitud sportlik ja laskeala tegevus. Kool on välja saatnud üle 1000 ametniku, kes on saanud korraliku ettevalmistuse ja treeningu kehakasvatuse alal. Esialgu korraldati kooli ja Tallinna-Harju prefektuuri vahelisi võistlusi peamiselt jooksus ja kergejõustikus. Hiljem korraldati Tallinna-Riia vahelised politsei võistlused kergejõustikus, milledest võtsid osa peamiselt kooli kasvandikud ja äsja kooli lõpetanud ametnikud. Neist kasvasid välja hiljem üleriigilised politsei võistlused.

Samuti on koolis antud ettevalmistusi laske- ja rivi-alal. Kooli lõpetajaist on kujunenud kohal instruktorid, laskevõistluste korraldajad ning laskurid, mistõttu on seda ala võidud hiljem viia nii kõrgele tasemele nagu ta meil on tänapäeval.

Loomulikult on ametkonnas märgatavalt tõusnud ametioskused üldiselt, mistõttu politseile on võidud panna funktsioone, milledest 15 aastat tagasi keegi ei julgenud mõelda. Näiteks kriminaaljälitamise alal on politsei juurdused muutunud vormilisteks toiminguteks. Politseile on pandud kohtupristavi ja ka palju muid ülesandeid, mida politsei on suutnud edukalt täita ja võitnud rahva usalduse ning poolehoidu.

Politseikool on 15 aastat võinud rahulikult töötada, õpetades teisi ja arenedes ning täieneses seejuures ise. Jääks soovida, et saatus laseks koolil samas vaimus edasi töötada, mis tuleks kasuks meile kõigile.

— s —

Politseiametnike väljaõppest jaoskondades

Politseiametnik peab olema väga mitmekülgne nii vaimseilt kui ka kehaliselt võimeilt. Ta peab omama teoreetilised kui ka praktilised teadmised politseiteenistuse alal.

Vaatleme siin politsei sõjaväelisi nõudeid või nn. politseiohviteri sõjaväelist kasvatust. Sõjaväes on ohviteri nime aus ja kõrgel hoidmiseks pandud kehtima täpsed eeskirjad. Ka politseis on seda tehtud, kuid peab veel kaugemale jõudma. Ohviteri nimega kaasas käivaid omadusi ei ole meie politseipere veel täiel määral omandanud. Muidugi takistavad seda ka politseiteenistuse omapärasused, kuid korraliku ettevalmistuse, kõrge intelligenti ja hea tahte juures saab ka sellest

üle. Peab tähendama, et vormis isik on alati silmatorkav ja tema käitumist peetakse hoolega silmas.

Politseivormi kandev isik peab omama vastavad sõjaväelised teadmised ja kehalised võimed, mis on ühenduses politseiohviteri nimega. Need teadmised ja võimed ei ole iseenesest nii laialdased, kui esialgu paistab, ja hea tahte juures peaks iga politseiametnik sel alal vähemalt rahuldavale tasemele jõudma. Politseiametkonna kohapealseks väljaõppe korraldajaks on jaoskonna instruktor komissari järelevalvel.

Meie politseipere on vaimselt kui ka füüsiliselt väga mitmesuguse tasemega. Kuigi viimasel ajal on püütud seda võimalust mööda ühtlustada, ei ole see

täiel määral õnnestunud ja pealegi ei ole see praktiliselt absoluutse ühtluse teostatav, sest on ju loomulik, et vanal ja noorel ei ole ühesuguseid võimeid. Vanuse vahet aga täieliselt kaotada on võimatu. Füüsilisi ebahühtlusi esineb ka samas vanuses. Ka üldhariduslikult ja sõjaväeliselt ettevalmistuselt on väga palju erinevusi. Sarnast ebahühtlast materjali on raske viimistleda. Peab alati arvestama, mida üks või teine vajab ja kannatab nii vaimselt kui ka füüsiliselt.

Väljaõppe alal raskendab olukorda vastavate õppevahendite ja ruumide puudus, millede hankimine eriti väikelinnades ja maal asuvas jaoskonnis teeb raskusi. Laskeosavuse väljaarendamise esimeseks tingimuseks on vähemalt rahuldava tabamusega relv, kuid praegu politseis olevad relvad ei täida neid nõudeid. Relvade küsimusele lisandub veel laskemoona küsimus. Ametnikele harjutusiks antav laskemoona hulk on liiga piiratud. Selle vältimiseks on politseiametnikud mitmes jaoskonnas asutanud omavahelised nn. laskefondikassad. Ametnikud panevad järjekindlalt iga kuu teatava summa raha kokku ja ostavad ühiselt korraldada

relvi ning laskemoona, missugune asjaolu on iseenesest väga rõõmustav nähe, kuid ei saa jätta mainimata, et see ka ametnikele, eriti neile, kelledel on suured perekonnad, teeb küllaltki raskusi väikese palga juures.

Ametnike väljaõpe sõjalisel alal on väga tarvilik, kuid siin tuleks teostada mõningaid uuendusi. Tuleks anda instruktoreile vastav väljaõpe, peamiselt näidata, kuidas ametnike taset tõsta praegu politseis olevate minimaalsete õppevahenditega. Instruktoritele tuleks korraldada selleks vastavaid kursusi. Praegu on instruktori töö palgata kõrvaltöö hariliku konstaabliametiga kõrval. Selleks, et ta rohkem oma töösse süveneks ja et temalt saaks nõuda oma ala tundmist, peaks instruktori tööd hariliku konstaabli töö kõrval kuidagi arvestatama, kas siis väikese lisatasu andmisega või eriliste instruktor-konstaablite kohtade sisseseadmisega. Sel korral asuksid instruktorid prefektuuri juures ja käiksid jaoskondades õppusi korraldama ja andmas. Nende töö tulemuste kontrollimiseks võiks sisse seada vastavad kontrollraamatud ülevaate saamiseks õppuste kohta.

M. O.

Kas veneaegne teenistus politseijaoskonna kantseleis

kuulub arvestamisele pensioniajana?

Politseiteenistuses püsib praegugi veel rida vanemaid teenijaid ja ametnikke, keda huvitab küsimus, missugune veneaegne politseiteenistus, millisel määral pensioniajana arvestatakse riigiteenija pensionile minekul. Seepärast ei ole üleliigne siin tähelepanu pöörata kirjutise pealkirjas mainitud küsimusele, mida kompetentsed asutised on seni vääriti tõlgitsenud.

Pensionipalvete läbivaatamisel ja pensionimäärade otsustamisel jättis Sotsiaalministeerium juba kümme aastat pensioniõigusliku ajana arvestamata aja, mis pensionile mineja teeninud politseipristavite ja maakonna politseiüleimate nooremate abide (praeguste maajaoskonna politseikomissaride) kantseleiametnikuna või asjaajajana praegusis Vabariigi piires vene ajal. Ministeeriumi näpunäiteil toimivad nii ka teenistuskirju pidavad asutised, kes pensioni ettepanekuid koostavad Sotsiaalministeeriumile. Ministeerium põhjendas oma seisukohta asjaoluga, et seesugust teenistust ei saavat lugeda teenistuseks Vene riigi asutistes, sest politseipristavite ja nooremate abide juures ei olnud

ministeeriumi teada ette nähtud teisi ametiisikuid ja riiklikke asutisi (kantseleisid).

Ühe pensioni nõutaja edasikaebuse puhul on Riigikohus nüüd küsimuse otsustanud ametniku kasuks, tühistades Sotsiaalministeeriumi otsuse (Riigik. Adm.-toim. nr. 9 — I — 1939). Otsuse põhistusis seletab Riigikohus kokkuvõttes, et kuigi veneaegne politsei korraldus ei näinud ette pristavite jaoks erilist kantseleid, siiski anti kantseleikuludeks summasid, mis koosseisudes olid määratud. Sama korralduse põhjal olid stanovoipristavid ja nendega võrdsed politseiametnikud kohustatud pidama ruumi oma kantselei jaoks oma korteriraha arvel. Kuna tähendatud seaduse eeskirjade järgi ka maakonna politseiülema nooremad abid ja pristavid oma kantseleide pidamiseks, mis neile kohuslik oli, tarvilikud summad said riigivalitsuselt, siis, arvestades ka asjaolu, et teenistus praeguste politseijaoskondade kantseleides sarnaneb veneaegse teenistusega vastavas kantseleis, tuleb teenistust neis kantseleides arvata teenistuseks Vene riigi asutistes ja arvestada pensioniõigusliku ajana.

—a.

Inglise naispolitsei

Sõja tagajärjel on naispolitsei saavutanud Inglismaal palju tähtsama seisukoha kui kunagi varem. Manchesteris on sealsetele politseiõdedele antud politseiniku õigused ja ametivorm, mis varem puudus. Suurimates Inglismaa linnades on küll juba aastaid olnud ametis naispolitseinikke, kuid ei olnud mingit kindlat ühist korraldust nende teenistusse võtmiseks ja nende väljaõppeks.

Manchesteris naispolitseinikud võivad kanda ametivormi ja nad on võrdsed oma ametikoha järgi meeskolleegidega. Nad on kohustuslikud ka sundusliku ametivande andmises: „The oath of appointment“. Esialgu on võetud välispolitseiteenistusse Manchesteris seitse naispolitseinikku, kellel on mõneaastane praktika samas teenistuses. Vanim teenistuses oliaist teenib politseis juba 1922. a., omab praegu politseiseersandi auastme ning saab seejuures palka 85 šillingit nädalas.

Manchesteris otsustati võtta teenistusse veel 20 naispolitseinikku sõjaajaks. Nad täidavad samu ülesandeid politseis, nagu seda teevad politseiõed, kuid omavad vormikandmise õiguse. Äsja kinnitatud juhendite järgi see naispolitsei koos „Women's Auxiliary Police Corps“ saab palka 2 naela nädalas. Teenistusse võetavate vanusepiirid on määratud väga „laialdasiks“, nad võivad olla 18—55 a. vanused.

Juba eelmise Maaailmasõja ajal hakati Inglismaal kasutama naisi politseiteenistuses, asendama mehi, keda sõja puhul oli rohkesti võetud sõjaväeteenistusse.

Algatuse selleks tegi National Council of Women, kes organiseeris 5000 vabatahtlikku naist täitma politseilisi ülesandeid. Nad pidasid valveteenistust tänavail ja puiestikel. Neid vabatahtlike abistajaid kasutati mitmeis Inglismaa linnades, isegi Londonis, kus politsei koosseis oli tunduvalt harvenenud sõja tõttu.

Katsed naispolitseinikega andsid häid tagajärgi ning saavutati ühiskonna poolehoid. Siseministeerium määras, et naispolitseinikke rohkem kasutatakse selliseis asjus, kus on tegemist naiste ja lastega.

Bristolis, Liverpoolis ja Glasgowis asutati esimesed ettevalmistuskoolid naispolitseinikele. London sai sellise kooli 1918. a. sir Neville Macready algatusel. Scotland Yardi naispolitseijaoskond „Metropolitan Women Police

Inglise naispolitseinik juhtimas liiklemist

Division“ muutus peagi üheks tähtsamaks osakonnaks „Yardis“.

Mingit ühist korraldust naispolitsei kohta ei olnud. Kohalikud politseivalve toimekonnad (Watch Committees) korraldasid asju igaüks oma äranägemisel. Ka välditi andmast naispolitseinikele politseiniku õigusi. Londonis ja mujal Inglismaal oli vaid paarsada naispolitsei kordnikku, kuna politseiõdede arv oli mõnevõrra suurem.

Nüüd on siseministeerium oma ringkirjaga politseiasutisile teinud korralduse võtta teenistusse naispolitseiametnikke ning moodustada eri naispolitsei reservjaoskond eriülesannete täitmiseks.

Manchesteris politseiüleml Maxwell on ühes oma tähelepanuväärivas ettekandes rõhutanud, et ühiskond on viimase 10 a. kestel muutunud sedavõrd, et politsei vajab senisest suuremal määral naispolitsei kaasabi ning tööjõudu. Politsei ei või seista ajanõuete kõrgusel, kui selle teenistuses ei ole naisi. Naiste sobivate omaduste tõttu võib neile usaldada vähemalt kordniku õigused valveteenistuse ja vahistamise ülesannete täitmiseks; seejuures nad omavad samasuguse seadusliku kaitse kui meespolitseinikud. Ta väidab, et sõda toob enesega kaasa ka uusi ülesandeid, nagu sarnaste isikute eemalhooldmine sõjaväe õppekeskustest, kellede viibimine selle läheduses pole soovitatav. Sadamad ja muud tähtsamad kohad vajavad tõhusat valvet. Nende ülesannete täitmiseks võib politsei saada tõhusat abi just naispolitsei kaudu, seletas Maxwell.

KURJATEGIJA JA KARISTUS

Seadust ja korda austavale kodanikule on enesestmõistetav, et kuriteole peab järgnema karistus, et kodanik, kes on korda saatnud seaduses süüteona käsitatava teo, peab saama vastava karistuse. Kurjategija tabamis- ja karistamisnõue on nii üksmeelne ja tugev, et tekitab pahameelt nende organite ja isikute vastu, kes peavad kuritegevuse vastu võitlema, kui nad ei ole küllalt agarad või kui nende tegevusel ei ole positiivseid tulemusi. See ühiskonna üldine nõue on täiesti arusaadav, sest milleks on üldse tarvis riiki, kui selles ei ole kindlat korda ja julgeolekut, kui iga kurjategija, olgu ta varas või mõrvar, võib vabalt oma tööd jätkata, omastades vara ja hävitades inimelu, ilma et tal seejuures tuleks palju riskida. Riik tavaliselt on asutatud selle põhimõttega, et iga kodanik leiaks seal rahulikku elu ja julgeolekut oma elule ja varale.

Nõudes kurjategija karistamist, tekib küsimus, mis on karistus, milleks on tarvis kurjategijat karistada, mis on karistuse eesmärk?

Mis on karistus? Sellele küsimusele ei ole kerge anda kõigiti rahuldavat vastust. Mõned näevad karistuses kättemaksu, teised näevad ideaalset tasu, millelega süütegija lunastab oma süü. On veel mitmeid teisi teooriaid, mis taotleavad vastust anda küsimusele. Kui palju nad eesmärki tabavad, see jääb praegu arutamata. Kuid vormiliselt on karistus riiklik reaktsioon nende vastu, kes on korda saatnud süüteo. Sisuliselt on karistus teatav pahe, mis riivab isiku juures, kelle vastu ta on sihitud, sama, mida kriminaalõigus kaitseb, s. o. elu, tervist, vabadust, au jne. Kuritegu on pahe, mille vastu riik peab võitlema. Mida paremad võitlusvahendid, seda suuremad tulemused. Üheks võitlusvahendiks on karistus kui pahe, seega pahe pahe vastu. Karistus on pahe karistatavale ainult siis, kui see täide viiakse, olgugi et ka täide viimata karistus avaldab hirmutavat-kasvatavat mõju, ei ole ta siiski pahe, mis riivab otseselt karistatava õigusvarasid. Karistuse kandmisest tingimisi vabastamise instituit on rajatud hirmutavale-kasvatavale mõjule, mida peab süütegijale määratud, kuid tingimisi täideviimata karistus avaldama. Tuleb tunnustada õigeks väide, et olnud ei saa olematuks teha, kui on süütegu sooritatud, inimene tapetud, rahakott või hobune varastatud või maja kuritahtlikult süüdatud jne., ei saa toimunud tõsiasi olematuks teha.

Jah, rahakott ja hobune võidakse vargalt kätte saada ja omanikule tagastada, samuti võidakse põletatud maja asemele uus ehitada, ilma et majaomanik kahju kannaks, aga sellega ei saa olnud olematuks teha, püsima jäävad varguse ja süütamise faktid, ka karistus ei saa siin olnud olematuks teha. Isik, kellelt varastati hobune, on muidugi huvitatud kurjategija

tabamisest ja karistamisest, kuid sellest on huvitatud ka kõik seadust ja korda austavad kodanikud ja seda seepärast, et vähendada uute kuritegude võimalusi. Siit võime järeldada, et karistus evib tähtsust ja mõju ainult oleviku ja tuleviku suhtes. Karistuse eesmärk on jäänud samaks, mis oli üle kahe tuhande aasta tagasi. Juba Aristoteles õpetas: karistuse eesmärk on: 1) hirmutada teisi, 2) parandada karistatuid ja 3) kõrvaldada parandamatuid kurjategijaid ühiskonnast.

Sama eesmärki taotletakse ka praegusel ajal karistusega, midagi uut ei ole lisandada. Kuid missugused peavad olema karistused ja karistuste teostamine nende eesmärkide taotlemiseks, siin on muidugi suuri muudatusi. Praegu on üldine nõue, et karistus peab olema humanne, ei tohi olla häbistusi ega piinamisi. Kuigi praeguste karistuste hulgas figureerib surmanuhtlus, on ka selle täideviimine muudetud palju humansemaks. Vangimaja režiim peab olema kasvatulik-paranduslik. Kuid karistus peab siiski jääma karistuseks kui niisuguseks, mis riivab valusasti selle isiku õigusvarasid, keda ta tabab. Nii ongi õige, sest hirm karistuse ees on see mõjuvõim, mis sunnib kodanikku austama riigis kehtivat korda. Niipalju nõuab riik oma liikmeilt, nii mitmeidki kohuseid peavad kodanikud täitma, mis ei ole sügugi kerged ja tihti täitja seisukohast vaadatuna otse kahjulikud, kuid hirm karistuse ees on võim, mille sunnil kaugelt suurem enamus täidab oma kohused ausasti riigi ja kaaskodanike suhtes. Inimese korralikkust ja mittekorralikkust, ausust ja autust saab hinnata ainult tema käitumise järgi nii ühes kui teises olukorras. Mitte need ei ole head ühiskonna liikmed, kes oma käitumiselt on ausad ja kõlblad ning seaduse järgi toimivad ainult normaalses olukorras, kuid elus ette tulevate raskuste puhul satuvad seadusega vastollu. On vana tõde, et tõsist sõpra õpid tundma hädas. Tõesti aus ja korralik on see ühiskonna liige, kes igasuguses olukorras jääb seaduseaustajaks ning seaduslikult ja kõlblalt toimijaks. Ühiskondlik elu on väga komplitseeritud, ta asetab oma liikmed väga mitmesugustesse olukordadesse. Kerge ei ole sügugi igasuguses olukorras auga väljuda, aga ei ole siiski olukorda, kust ei võiks hästi kasvatatud ja karastatud seaduseaustaja kodanik auga välja tulla.

Mina ei saa nõustuda K. Pedaja poolt „Politseilhes“ nr. 19 esitatud väidetega, et meil praegu kehtivate seaduste järgi karistamine ja karistuste täideviimine ei ole otstarbekohane — ei anna positiivseid tulemusi ühe osa kurjategijate suhtes, ja et seetõttu tuleks muuta kohtulikku karistusemääramise süsteemi absoluutselt määramata karistuste määramise suunas. K. P. väidab, et praegune karistamine ja karistuste

täitmine ei ole õiglane nende karistuste alla langede suhtes, kes enne süüteo toimepanemist on elanud ausasti, ei ole laisad, ei seisa kõlblalt madalal, pole harjunud vargad, on töökad, kindla elukutsega, oma ametialase tööoskusega, varandusega ja sageli kaasinimeste poolt armastatud ja lugupeetud, kes vangimajja satuvad neist mitteolenevaid asjaoludel, s. t. põhjusil, millede vältimiseks nad ei saanud midagi ette võtta. K. P. toob kolm järgmist näidet: 1) kodanik A. tapab suures hingelises ärevuses oma võistleja, kes kaisutab tema väljavalitut, 2) noor, lodevate elukommetega üliõpilane võltsib vekslil onu allkirja ja 3) autojuht ettevaatamata sõidu tõttu ajab kurvil inimese auto all surnuks.

Nagu eeltoodust võime järeldada, leiab K. Pedaja, et praegune karistamine ja karistuse täideviimine ei ole otstarbekas just nende isikute suhtes, kes on ausad ja korralikud normaalsetes oludes (üliõpilase kohta ei saa seda öelda). Ei saa nõustuda, et K. P. poolt tähendatud süütegijate suhtes kehtivad seadused ei täida oma ülesannet. Mina arvan, et niisugused süütegijad on küllaltki kardetavad riigile ja võivad veel eriti kardetavaks muutuda, kui riik satub erakorraliste olude keerisesse. Seepärast peab riik võitlema nende vastu ja tarvitama võitlusrelvana karistust kõigi tema mõjudega. Ka need süütegijad vajavad parandamist, sest riigil on kasu ja riik vajab seesuguseid kodanikke, kes igasugusest olukorrast auga välja tulevad. Meie riigis ei karistata ja ei saagi karistada kedagi muidu, kui et ta oleks saatnud kordateo, mis selle kordasaatmise ajal seadusega oli keelatud karistuse ähvardusel. Keegi ei satu karistuse alla ega vangimajja temast mitteolenevaid asjaoludel, s. t. põhjusil, millede vältimiseks ta ei saanud midagi ette võtta (vt. KrS. üldosa 6. peatükk).

Meie Kriminaalseadus on üks liberaalsemaid üldse. Kohtule on jäetud suur vabadsus karistuse määramisel. Kuigi süüteod on liigitatud raskuse järgi ja raskele süüteo järgneb raske karistus, arvestab kohus karistuse määramisel peamiselt süütegija isikut, tema ohtlikkust ühiskonnale. Lähtudes sellest võib kohus ühe ja sama raskusega süüteo eest määrata väga erineva

raskusega karistusi. Nii näiteks kohus võib karistust kergendavate asjaolude tõttu (KrS. § 53) tähtaegselt sunnitöölt üle minna kaheaastasele vangistusele, ühes seega ka vabastada tingimisi karistuse kandmisest. Nii võib ühe süüteo karistus kõikuda 2 a. vangimajas ja 15 a. sunnitöö vahel. Ütleme, et kohus määrab süütegijale, keda ähvardab karistus 15 a. sunnitööd, 2 a. vangimaja ja seda mitte tingimisi. Kriminaalseaduse § 33 alusel võib teda enne tähtaega tingimisi vabastada, kui ta on vähemalt poole temale määratud karistusest ära kannud, seega ühe aasta pärast. Kriminaalseaduse § 73 põhjal võib Vabariigi President süüdlase saatust kergendada või vabastada karistusest.

Meie Kriminaalseadus jätab tõesti väga avarad võimalused süütegija saatuse otsustamiseks, ja peab ütleva, et meie kohtud on tagasihoidlikud karistuse määramisel, pigemini määravad kergemad karistused. Neisse avaraisse võimalusisse peaksid mahtuma ka need süütegijad, kes enne süüteo toimimist on elanud ausat elu. Olen nõus K. Pedaja väitega, et vangimajas võib vang halbade kaasvahialuste tõttu sattuda halva mõju alla, et inimene võib muutuda vangimajas halvemaks, kui ta oli enne vangimajja sattumist, ja et ta võib vabanedes midagi sellest ette võtta, mis talle kaasvahialuste „vanameistrite“ poolt soovitati. Kuid selles, et inimene vangimajas muutub halvemaks, kui oli enne vangimajja sattumist, ei ole süüdi meie Kriminaal- ega Vangistusseadus, vaid selles on süüdi meie vangimajjad. Need enamuses ei võimalda ellu viia painduva karistusetäitmise süsteemi, ja seepärast ei saa tunda neid hüvesid, mida loodeti saavutada uue Kriminaalseadusega. Niikaua, kui ei ehitata vastavaid vangimaju ja ei pöörata vangimajadele suuremat tähelepanu, jäävad surnud tähtedeks kõik need ilusad ideed, mis on sõnastatud Kriminaal- ja Vangistusseadustikus.

Kokkuvõttes tähendan: iga kurjategijat peab karistama, iga kurjategija vajab parandamist ja et meil kehtivad seadused võimaldavad iga kurjategijat karistada ja parandada vastavalt nende antisotsiaalsele meelsusele.

TEKSTIILTÖÖSTUS B. WINTERFELDT

TALLINN, MEREPIUESTEE 17. TELEFON 307-57

Vägivaldne ja õnnetusjuhuline suremus Eestis

viimasel kümneaastakul (1928—1937)*

Hoolimata suremuse üldisest langemisest kõigis Lääne-Euroopa maades, võtab vägivaldne ja õnnetusjuhuline suremus üha suuremat hoogu. Vägivaldsete ja õnnetusjuhuliste surmajuhtumite sagenemisega suurenes nende osatähtsus suremuse üldarvus ennenähtamatult. Ebaloomulik surm esineb nüüd tavalise nähtena mitte üksi sõdivais riiges, vaid ka sõjast eemal olevais ja sõjatulest puutumata maades. Rahvastiku loodusliku iibe langemisega kõigis Euroopa mais suurenes ka vägivaldse ja õnnetusjuhulise suremuse mõju rahvarvu kasvu pidurdamisele. Üksikute maade järgi näitab vägivaldse või õnnetusjuhulise surma läbi otsaanute arv järgmist pilti:

Vägivald ja õnnetusjuhtumite tagaj. surnud viimase kümneaastaku (1926—1935) kestel (arvud võetud tuhandetes)	Keskmine ebaloomulike surmajuhtumite arv aastas iga 100.000 elaniku kohta	
Šveits	35	95
Luksemburg	2	73
Prantsuse	292	72
Eesti	8	70
Soome	26	69
Saksa	435	67
Ungari	56	65
Tšehhoslovakkia	94	64
Portugal	39	59
Austria	38	57
Rumeenia	101	56
S.-Briti	246	54
Rootsi	32	52
Belgia	42	51
Taani	17	49
Itaalia	186	45
Kreeka	27	44
Norra	12	44
Leedu	9	39
Hollandi	29	38
Hispaania	77	32
Vaba Iiri	9	31

Käsitletud andmestik haarab 22 Euroopa riiki ligemale 322 milj. elanikuga ehk 85% kogu Lääne-Euroopa elanikkonnast ehk $\frac{1}{7}$ kogu inimkonnast. Kümne aasta kestel, 1926—1935, millal Lääne-Euroopa territooriumil ei olnud ühtki otsest sõjalist konflikti, langes ebaloomuliku surma ohvriks 1812 tuhat ehk ümmarguselt 2 milj. inimest. Kuna surnute üldarv samal ajavahemikul on 47,1 miljonit, siis moodustab vägivaldne ja õnnetusjuhuline suremus sellest ligemale 4%. Teiste sõnadega: praeguses Lääne-Euroopas sureb rahuaastail ligemale $\frac{1}{25}$ kogu rahvastikust ebaloomulikku surma. Seejuures pälvib erilist tähelepanu, et ebaloomulike surmajuhtumite arv osutab üha suurenemise tendentsi. Nii suri Lääne-Euroopas (edaspidi siin kirjutuses L.-Euroopa) aastail 1931—1935 ebaloomuliku surma tagajärjel 937 tuhat inimest 875 tuhande vastu eelmisel (1926—1930) viisaastakul, seega 62.000 ehk 7,1% võrra enam.

Eelmainitud 22 Euroopa riigist on 5, kus ebaloomulike surmajuhtumite arv viimasel kümneaastakul ületab 100.000. Neist on suurima absoluutse arvuga Saksa (435 tuhat), talle järgneb Prantsuse (292 tuhat), siis S.-Briti (246 tuhat), Itaalia (186 tuhat) ja Rumeenia (101 tuhat). Arvatavasti ületas vägivaldsete ja õnnetusjuhuliste surmajuhtumite arv 100.000 ka endises Poolas, kuid selle kontrollimiseks puuduvad vastavad statistilised andmed.

Keskmiselt aastas L.-Euroopas tuli iga 100 tuhande elaniku kohta 56 ebaloomulikku surmajuhtumit. Kõige sagedam on ebaloomulik suremus Šveitsis, kus maastikuliste olude tõttu mäeõnnetuste arv on erakordselt suur. Kokku tuleb Šveitsis iga 100 tuhande elaniku kohta keskmiselt 95 ebaloomulikku surmajuhtumit aastas. Madalaim ebaloomulik suremus on Iiris 31 surmajuhtumiga iga 100 tuhande elaniku kohta. Ebaloomuliku suremuse sagedus Eestis on märksa kõrgem L.-Euroopa keskmisest. Võrreldes teiste riikidega Eesti kuulub kõrge ebaloomuliku surevusega maade hulka. Keskmiselt aastas Eestis tuleb iga 100 tuhande elaniku kohta 70 ebaloomulikku surmajuhtumit.

Ebaloomuliku surma sagedus üksikuis riigiosis Eestis pole kaugeltki ühtlane. Üldiselt viimase 10 aasta kestel (1928—1937) suri Eestis ebaloomulikult 8081 inimest, sellest üksikute administratiivüksuste järgi:

* Allikad: 1) Eesti statistika kuukiri nr. 109, 123, 134, 147, 160, 170, 183, 193, 207.

2) Eesti demograafia, vihik IV — 1930.

3) Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich (Internationale Übersichten) 1925—1937.

Ebaloomulikult surnuid 10 aasta (1928—1937) kestel	Keskmine ebaloomulike surmajuhtumite arv aastas iga 100 tuhande elaniku kohta	
Tallinn	1279	93
10—100 tuh. elanikuga		
linnad:		
Tartu	489	86
Narva	251	
Pärnu	173	
Nõmme	159	
Viljandi	97	
Rakvere	88	
Valga	52	
Alla 10 tuh. elanikuga		
linnad:		
Võru	48	67
Tapa	31	
Petseri	28	
Türi	26	
Haapsalu	24	
Kuressaare	24	
Paide	24	
Tõrva	18	
Põltsamaa	16	
Paldiski	6	

Maad ühes end. alevitega:

Viru	917	82
Järva	389	79
Harju	648	72
Pärnu	528	72
Viljandi	396	65
Tartu	783	65
Lääne	429	61
Petseri	361	60
Võru	410	51
Saare	257	50
Valga	130	50

Linnades on ebaloomulik suremus kõrgem maakondade keskmisest. Kokku 19 vanemas linnas on 10 aasta (1928—1937) kestel ebaloomulikult surnud 2833 inimest, maal (endiste alevitega) 5248 inimest. Linnad andsid 35% ebaloomulikult surnute koguarvust, maa 65%. Mainitud kümneaastakul tuli keskmiselt aastas iga 100 tuhande elaniku kohta linnades 87 ebaloomulikku surmajuhtumit, maal 66 ehk $\frac{1}{4}$ võrra vähem kui linnades. Suurim sagedus on ebaloomulikel surmajuhtumitel pealinnas — 93 surmajuhtumit 100.000 elaniku kohta aastas, siis 10—100 tuhande elanikuga linnades 86 surmajuhtumit ja alla 10 tuhande elanikuga linnades 67. Maal tuli keskmiselt 66 surmajuhtumit iga 100 tuhande elaniku kohta, sellest suurim ebaloomulik suremus oli Virumaal ja madalaim Valgamaal. Üldiselt üle riigi Põhja-Eesti valdades ebaloomulik suremus oli keskmiselt umbes $\frac{1}{5}$ võrra kõrgem Lõuna-Eesti valdade omast. Nii tuli Põhja-Eesti valdades iga 100 tuhande elaniku kohta aastas 74 ebaloomulikku surmajuhtumit 61 vastu Lõuna-Eesti valdades.

Sooliselt valdav osa ebaloomulikult surnuist Eestis koosneb meestest. 8081 ebaloomulikult surnust viimase 10 aasta kestel (1928—1937) oli Eestis 6094 meest ja 1987 naist. Mehed moodustavad 75,4% ja naised ainult 24,6% ebaloomulikult surnute koguarvust. Samal ajavahemikul (1928—1937) loomulikult teel surnute hulgas mehi on 51,7% ja naisi 48,3%. Viimase kümneaastaku kestel (1928—1937) tuli Eestis keskmiselt aastas iga 100 tuhande vastavast soost elaniku kohta meestel 115 ja naistel 33 ebaloomulikku surmajuhtumit. Keskmiselt viimasel kümneaastakul ebaloomulik suremus meestel Eestis oli 3,5 korda kõrgem naiste omast.

Vanuselt ebaloomuliku suremuse sagedus näitab väga erinevat pilti.

Kokku 10 aasta jooksul (1928—1937) oli Eestis ebaloomulikult surnuid	Keskmiselt iga 100 tuhande vastavas vanuses elaniku kohta aastas	
14-aastased ja alla	1078	31
15—19	486	64
20—24	1074	105
25—29	957	96
30—39	1263	73
40—49	954	68
50—59	938	78
60 ja van.	1268	83
Vanus teadmata	63	—

Suurim suremus oli 20—24 a. ealiste juures. Vanuse tõusuga ebaloomuliku suremuse sagedus nõrgeneb kuni 40—49 aastani, siis algab uus tõus, mis arvata-vasti seletatav füüsilisel põhjusil, sest kõrgemaealised ei suuda juba kehalise nõrkuse tõttu pidada vastu või vältida õnnetusjuhtumeid ning sagedamini langevad õnnetuste ohvriks.

Vanuselt naiste ebaloomulik suremus on sagedam meeste omast ainult imikute juures. Juba 1—4-aastaste keskel ületab poiste ebaloomulik suremus sageduselt tütarlaste oma ning see ülekaal püsib ka kõigis vanusrühmades.

Keskmiselt (1928—1937) kui naiste ebaloomulik suremus oli võrdne ühele, siis meestel tuli üksikute vanusrühmade järgi:

alla 1 a.	1—4	5—14	15—19	20—29
0,9	1,2	2,8	3,0	4
30—39	40—49	50—59	60—69	70—
4,8	5,4	4,4	4	2,8

Nagu nähtub toodud andmestikust, täisealistel parimas tööeas igas vanusrühmas meeste ebaloomulik suremus on ligi 4 korda kõrgem naiste omast, ainult alaealistel ja raukadel väheneb see vahe meeste kasuks.

Kuna meeste juures ebaloomulik suremus on nii-võrd suurem naiste omast, siis on ka ebaloomuliku suremuse mõju suremuse tõstmisele meestel palju märgatavam kui naistel. Ebaloomulike surmajuhtumite tagajärjel viimasel kümneaastakul tuli meestel 7,3% võrra rohkem surmajuhtumeid, kui neid oleks tulnud ainult loomuliku suremuse juures, naistel aga ainult 2,4%. Ebaloomuliku suremuse tagajärjel vahe

meeste ja naiste suremusemäärade vahel on veelgi suurenenud meeste kahjuks. 1928.—1937. aastal tuli Eestis keskmiselt aastas iga 1000 elaniku kohta meestel 15,85, naistel 13,55 loomulikku surma, ebaloomuliku suremuse mõjul tõusis üldise suremuse koefitsient meestel 17,00 ja naistel 13,88-ni. Kui loomuliku suremuse juures keskmiselt tuleb iga 100 naise surmajuhtumi kohta 116,9 mehe surmajuhtumit, siis ebaloomulike surmajuhtumitega iga 100 naise surma kohta 122,6 mehe surma.

Meeste ja naiste suremuse vahe Eestis tänu ebaloomulikule suremusele tõusis 16,9%-dilt 22,6%-ni.

Üksikute vanusrühmade järgi ebaloomulikud surmajuhtumid moodustasid samavanuseliste surmajuhtumite koguarvust (1928—1937):

alla 1 a.	1—9	10—14	15—19	20—24
0,6%	8%	14,3%	19,6%	27,5%
25—29	30—39	40—49	50—59	60—
24,3%	18,2%	10,4%	6,5%	2,2%

Käsitatud andmestikust nähtub, et suurim osatähtsus surijate koguarvust on ebaloomulikul surmajuhtumil 20—24 a. ealiste juures. 20—24 a. ealiste surijate koguarvust loomulikku surma sureb 72,5% ja ebaloomulikku surma 27,5%. Järelikult on selle ealiste meeste surmapõhjuste keskel ebaloomulikul surmal erakordselt suur tähtsus.

Varematel aegadel moodustasid suurema osa ebaloomulikest surmajuhtumest enesetapmised. Sõjale järgnenud ajastul ebaloomulike surmajuhtumite põhjustajate seast kerkisid esikohale õnnetusjuhtumid. Vähe on neid riike, kus enesetapjaid praegu oleks rohkem kui õnnetusohvreid. Tapmiste arv on tagasihoidlik ning näitab kahanemist. Õnnetusjuhtuliste surmajuhtumite esilekerkimine oleneb mitte enesetapmiste kahanemisest, vaid õnnetusohvrite arvu erakordselt juurdekasvust. Seejuures ka enesetapmiste arv pole märgatavalt vähenenud.

Praeguses L.-Euroopas ainult kahes riigis on enesetapete arv suurem õnnetusohvrite omast. Need riigid on Ungari ja endine Austria. Teistes riikides on õnnetusohvreid keskmiselt ligi 2 korda rohkem kui enesetappeid. Ka Eestis osutub õnnetusjuhtuline surm ebaloomuliku suremuse peapõhjustajaks.

Õnnetusjuhtulise suremuse sagedus Eestis on peaaegu võrdne L.-Euroopa keskmisega. Kogu L.-Euroopas suri keskmiselt (31—35) õnnetusjuhtumite tagajärjel iga 100 tuhande elaniku kohta aastas 38,2 inimest, Eestis 38,5, enesetapmiste tagajärjel L.-Euroopas keskmiselt 16, Eestis 26,5 inimest. Eestist suurema õnnetusjuhtulise suremusega on Šveits 58,9, Luksemburg 50,6, Prantsuse 49,4, Portugal 44,6, Soome 42,8, S.-Briti 40,8, Rumeenia 39,8, Saksa 39,2 ja end. Austria 38,6. Eestist suurem enesetapmiste arv on end. Austrias 42,7, Ungaris 33,5, end. Tšehhoslovakkias 30, Saksas 29,6 ja Šveitsis 27. Madalaim enesetapmiste arv L.-Euroopas on Iiris — 3,4 ja madalaim õnnetusjuhtumite ohvrite arv on Ungaris — 27,6 iga 100 tuhande elaniku kohta.

Nagu nähtub toodud andmestikust, ei sõltu enesetapmiste ja õnnetusjuhtulise suremuse kõrgus ei rahvastiku linnastumise määrast ega tööharuslikust koostisest. Nii tööstusliku Saksa kõrval õnnetusjuhtulise suremuse määralt seisab põllumajanduslik Rumeenia. Samuti kõrgesti linnastatud Saksa annab suhteliselt vähem enesetapjaid kui suure maaelanike %-ga Ungari.

Eestis tapmiste ja õnnetusjuhtuliste suremuste arv on suhteliselt maal ja linnades peaaegu võrdne. Linnarahvastik ületab maa tunduvalt ainult enesetapete arvult.

Nii tuli meil keskmiselt aastas iga 100 tuhande elaniku kohta (1928—1937):

	linnades	maal
enesetapmisi	38	21
tapmisi	4	5
õnnetusohvreid	45	40

Nii maal kui ka linnades üle poole ebaloomulikest surmajuhtumest on põhjustatud õnnetusjuhtumitega. Vaadeldes õnnetusjuhtulist suremust üksikute surmapõhjuste järgi, saame järgmise pildi:

Igast 100-st õnnetusjuhtuliselt surnust tuli (1930—37)

uppumisi	31,3%
kukkumisi ja muljumisi	29,8%
põletisi ja lämbumisi	12,8%
mürgitusi	6,8%
laskevigastusi	3,6%
loomadelt	2,7%
välk	1,9%
muid	11,1%

Linnades, kus liiklemine elavam, on ka rohkem liiklusõnnetuste ohvreid, maal aga vastupidi on suurem suremuste arv, mis tingitud kukkupuutest loodusjõududega. Nii tuli iga 100 tuhande elaniku kohta keskmiselt aastas:

	linnades	maal
kukkumisi ja muljumisi	14	10
uppumisi, loomad, välk	11	14

Üldiselt õnnetusjuhtulise surma põhjustajate seas on looduselt tekitatud suremuste arv võrdlemisi kõrge. Kokku uppumisi, loomad ja välk põhjustasid 35,9% õnnetusjuhtuliste surmajuhtumite koguarvust. Arvata-vasti ka kukkumiste ning muljumiste tagajärjel tekitatud surmajuhtumite keskel on teatav arv looduselt põhjustatud surmajuhtumeid. Side looduse ja ebaloomuliku suremuse vahel on piltlikult iseloomustatud ebaloomulike surmajuhtumite jagunemisega aastaegade järgi.

10 aasta kestel (1928—1937) keskmiselt tuli üksikute kuude kohta ebaloomulikke surmajuhtumeid (kui jaanuar võrdne 100-le):

jaan.	veebr.	märts	apr.	mai	juuni
100	109	121	135	169	206
juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.
217	166	153	139	123	126

Mis põhjustab süüteo?

Haarata kõiki kuritegevust põhjustavaid asjaolusid on tänapäeval võimatu, sest iga päevaga muutub süüteo mõiste laiemaks. Mis eile võis olla veel lubatud, võib täna olla keelatud.

Teiselt poolt tänapäeval mitmekesistuvad inimeste eluavaldused, tekib juurde uusi kutseid, leitatakse uusi lõbustusi ja vahendeid, mis võiksid rahuldada inimese kirgi.

Seepärast pole võimalik asetada kuritegevust kindlisse raamesse, vaid võime tõmmata ainult teatavaid jooni, mis iseloomustavad seda ala.

Suvekuudel, millal rahval on suurem kokkupuutumine loodusega, on suurem ka ebaloomulike surmajuhtumite arv. Suur vahe on jaanuari ja juuli ebaloomuliku suremustaseme vahel. Nii tuleb iga 100 jaanuari surmajuhtumi kohta 217 ebaloomulikku surmajuhtumit juulis, seega juulikuus ebaloomulik suremus on rohkem kui kaks korda kõrgem jaanuari omast. Üldse soojal poolaastal (mai-oktoober) on Eestis 10 aasta kestel keskmiselt surnud ebaloomulikult 4809 inimest 3272 inimese vastu külmal poolaastal (november-aprill). Soojal poolaastal ebaloomulik suremus oli keskmiselt 47% võrra kõrgem külma poolaasta omast. Arvestades, et soojale poolaastale meil langeb madalaim loomulik suremus, siis on selge, et ebaloomuliku suremuse mõju surnute koguarvu tõstmiseks soojal poolaastal on tugevam kui külmal poolaastal.

Kui meil keskmiselt tuleb aastas iga 20 surmajuhtumi kohta üks ebaloomulik, siis soojal poolaastal on see arv märksa kõrgem kui külmal poolaastal.

Üldiselt viimase kümneaastaku kestel suri Eestis keskmiselt aastas 808 inimest ebaloomulikult teel. Võrreldes eelmise viisaastakuga ebaloomulike surmajuhtumite arv Eestis on langenud 3965 surmajuhtumist 1933.—1937. aastal 4116 ebaloomuliku surmajuhtumi vastu 1928.—1932. aastal, s. o. 151 inim. ehk 3,7% võrra. Eriti kahanes tapmist ja enesetapjate arv.

Õnnetusohvrite arv näitas tõusu. Nii tuli:

	1928—32	1933—37	±	±%
enesetapmisi	1539	1380	—159	—10,3%
tapmisi	345	208	—137	—39,7%
õnnetusohvriteid	2232	2377	+145	+ 6,5%

Viimasel viisaastakul võrreldes eelmisega tapetute arv on langenud 39,7%, enesetapjate arv 10,3% võrra ja õnnetusohvrite arv on tõusnud 6,5% võrra. Õn-

Enne, kui asuda kuritegevuse põhjuste lähemale vaatlusele, peame selgusele jõudma ka selle üle, mis on süütegu. Me teame, et enne riiklikku ajastut, s. t. sugukondade ajal, oli keelatud ainult sugukonnapeale vastu hakata, tappa sugukonnaliikmeid, hävitada nende vara ja võib-olla veel muud vähemtähtsat. Riikliku ja ühiskondliku korra arenemisega mitmekesistus süüteo mõiste seevõrd, et tänapäeval on harilikul kodanikul võimatu teada, seaduseraamatut jälgimata, mis on keelatud ja mis mitte. Sugukonnaajastul oli keelatud tegude kindlaksmäärajaks sugukonnapea, s. t. kõrgem

netusohvrite osatähtsus ebaloomulike surmajuhtumite koguarvus on tublisti tõusnud. Nii moodustavad õnnetusohvrid 1933.—1937. aastal 60% ebaloomulike surmajuhtumite koguarvust 54,2% vastu 1928.—1932. aastal. Samal ajavahemikul tapetute osatähtsus ebaloomulike surmajuhtumite koguarvus on langenud 8,4%-dilt 5,2%-le ja enesetapjate arv 37%-dilt 34,8%-le.

Ebaloomulikult suremusel on suur demograafiline tähtsus. Rahvastiku loodusliku iibe seisukohalt iga surevust tõstev ja sellega ka juurdekasvu vähendav tegur on kahjulik ning eriti neis maades, kus suremus on kõrge ja iive madal. 1935. aastast saadik kahe L-Euroopa riigis on rahvastik püsivalt välja suremas. Need riigid on Prantsuse ja endine Austria. Nelja aasta kestel (1935—1938) suri Prantsusmaal rohkem kui sündis 78 tuhat inimest ja Austrias 10 tuhat inimest. Kui aga neis riikides poleks olnud ebaloomulikku suremust, siis sündimus oleks annud Prantsusmaal 38-tuhandelist ja Austrias 9-tuhandelist ülekaalu. 115 tuhat ebaloomulikku surmajuhtumit Prantsusmaal ja 19 tuhat Austrias tekitasidki suremuse ülekaalu neis riigis. Ilma ebaloomuliku suremuseta neis riigis sünnib veel praegugi rohkem kui sureb.

Ka Eestis kõrge suremusmäärana ja madala loodusliku iibe juures on ebaloomuliku suremuse mõju eriti teravalt märgatav. Kui meil keskmiselt viimase kümneaastaku kestel (1928—1937) tuli iga 100 sünni kohta 87,7 loomulikku surmajuhtumit, siis ebaloomuliku suremuse mõjul tõusis surmajuhtumite arv iga 100 sünni kohta 92-ni. Seega ülejääk igast 100-st sünnist langes meil 12,3-lt 8-ni. Üldiselt ebaloomulik suremus on meilt röövinud viimase 10 aastaga 8081 inimelu ja meie iive andis 23.105 inimese asemel ainult 15.024 inimest. Seega ilma ebaloomuliku suremuseta meie rahva looduslik iive oleks olnud viimasel kümneaastakul 8081 inimese ehk terve poole võrra suurem tegelikust iibest.

võim, kes võis seda võimu kasutada ka oma huvides, kartmata karistust.

Kriminaalõigusliku mõiste kohaselt on süütegu tegu, mis selle sooritamise ajal oli seaduse poolt keelatud karistuse ähvardusel.

Võimukandja võimupiiriks on teatav territoorium ja seepärast tegevus, mis ühes riigis on keelatud, ei pruugi seda olla teises riigis, kui sealne võimukandja seda pole samuti tarvilikuks pidanud keelata.

Harilik kodanik on rahul, kui ta teab, et kurjategija on asetatud luku ja riivi taha, et ta on saanud oma teenitud karistuse ja peab lunastama oma süüteo ühiskonna ees. Vaevalt hakkab ta lähemalt käsitlema neid põhjusi, mis olid tõukeandjaks ja motiiviks kuriteo sooritamisel, jätkub vaid teadmisesest, et süütegijalt on vähemalt ajutiseks võetud võimalus kuritegevuse jätkamiseks ja loodetakse, et vangimaja on selline asutis, kus eksinu parandatakse.

Jäetakse arvestamata asjaolu, et suur protsent süütegijaid ei satu üldse luku ja riivi taha ja et vabaduses on palju selliseid, kes juba vangimajas on olnud, kavatsemata veel seepärast loobuda oma seadusvastasest tegevusest. Nii osutubki ääretult tähtsaks süüteo algete ja põhjuste uurimine, et seda välja juurida ühiskonnast enne kui see on sooritatud. Ühe sõnaga, süütegu põhjustavad asjaolud tuleks ühiskonnast kõrvaldada.

Me teame, et vale võib olla ise süüteoaks (valetunistus, petmine, laim), kuid ta võib põhjustada ka teisi süütegevusi. Seega on vale tähtsaks aluseks, millest lähtub süütegu. Kes meist poleks elus olnud sunnitud valetama? Isegi oma lapsele pole võimalik alati tõtt rääkida. Kuid temagi saab kord sellest teada — ja miks ei peaks ta seda mõnu kord ka ise kasutama. Kui äri-mees kuulutab, et ta müüb oma kaupa poole hinnaga ja et ta müüb ainult kõige paremat kaupa, siis on see pettus, sest muidu poleks tal võimalik kaubelda. Diplomaatias saame viimasel ajal harva midagi õiget teada. Kõik on vale ja ometi kaasub valega nii palju seadusvastast.

Edasi on tähtsaks süütegude põhjustajaiks majanduslikud olukorrad. Tähelepanekud on näidanud, kuidas üldine hindade tõus mõjub varguste arvu kasvamisele. Ka pidev süütegevuse tõus talvel, kui töösäamise võimalused on piiratud ja elutingimused raske-
mad, näitab, kuidas kuritegevus on sõltuvuses majanduslikest olukorrist. Tähelepanekud võiks olla, et sellised majanduslikud hädad kõige suuremat mõju avaldavad kutselisile — harjumuskurjategijatele. Kuigi süütegevuse tõus sellisel aegadel evib massilist ilmet, ei saa ometi arvata, et selle põhjuseks oleks tõsine häda ja puudus, hoopis vastupidi, suurem osa neist süütegudest on sihitud just mõnususte saavutamiseks — varastatakse viina, tubakat jne. Toiduainete vargusi tuleb hoopis vähe ette.

Umbes samaselt, kuid kaugelt laiaulatuslikumalt avaldavad mõju kuritegevusele revolutsioonid ja sõjad. Majanduslikele surutisile lisanduvad veel

riigivõimu autoriteedi langus kodanike silmis, üldine hoolimatus era- ja riigivarade vastu, eriti aga võoral territooriumil, ja lõppeks ka tugev moraalilangus. Inimesed, kes on harjunud tapma — seda tegema, mille eest rahulikel aegadel ähvardab kõige raskem karistus — ei oska enam lugu pidada ka teisist keelatud tegevusist. Seesmiselt ebaupuhas element, põhikiht, kes seni ennast varjul hoidis, leiab korraga end oma sõiduvees, ja neist, kes seni oma ebaupuhtaid kavatsusi ohjeldasid, saavad neile truud liitlased ja seltsimehed; need, kes seni kõikusid hea ja kurja vahel, otsustavad kurja kasuks. Kuidas sõda mõjutab kõlblust ja moraali, seda on Maailmasõda küllaltki kujukalt näidanud.

Ei saa tähendamata jätta, et kuritegevus on linnades palju suurem kui maal, eriti aga suurlinnades ja tööstusrajoones. Siiski ei saa öelda, et maainimesed kombeliselt kõrgemal seisaksid linnainimesist. Suurlinnad ja tihedasti asustatud keskused on soodsad kuritegevuse arenemiseks, mispärast neisse koguneb ka rohkem kriminaalset elementi. Suure rahva hulgas on kergem „kaduda“, seal on rohkem rikkusi ja meelitusi. Liiga tihe üksteise kõrval elamine (tööstusrajoones isegi barakkides) toob kaasa ahvatluse teise õigusi oma huvides kasutada; suuremais keskuses on enam lõbus-
tuskohti ja kes ennast ei suuda ohjeldada, sellel lõpeb varsti isiklik raha, ning sealt edasi on ainult üks samm võõra omanduse haaramiseni; kui pole õiget korterit, ei saa olla õiget koduarmastust — ja viimane peaks omama küllaltki tähtsa koha kuritegevuse pidurdamises.

Teatavat mõju avaldavad kuritegevusele ka aastaajad. Nii teame, et kevadel ja suvel esineb kõige sagedamini seksuaalsüütegevusi, sügis toob kaasa kehavigastuslikud ja talv varavastased süüteod.

Geograafiline asend võib kuritegevusele mõjuda ainult kaudselt. Nii leiame Petseri maakonnas rohkesti isikuvastaseid süütegevusi, kaklemisi, tapmisi, põletamisi, Tallinnas peamiselt vargusi, petmisi ja võltsimisi, saartel kehavigastuslikke süütegevusi jne.

Need olid kõik välised põhjused ja neil polnud midagi ühist süütegija isikuga.

Hoopis tähtsamad põhjused, mis viivad inimese kuritegevusele, peituvad inimeses eneses, tema iseloomus.

„Politseilehe“ kaastöölisile

Toimetus juhib lugup. kaastöölise tähelepanu sellele, et kõik käsikirjad, millele avaldamist soovitakse järgmises ilmuvas numbris, saadetakse toimetusele hiljemalt iga kuu 5. ja 20. kuupäevaks. Eriti tuleb seda silmas pidada politseiametnike juube-
lite kohta saadetavate kirjutiste puhul.

Alljärgnevaid asjaolusid tuleks iseloomustada kui tölisi põhjusi kuritegevuseks, need on tihedas seoses iseloomu kujunemisega ja isiksusega kui niisugusega.

1. Esimeseks selliseks põhjuseks võiks olla kasvatus ehk õigemini kasvatus puudus. Vanemate halb eeskuju jätab alati lastele teatava mõju; kui vanemal pole aega laste õigeks kasvatamiseks või kui neil puudub selleks tahe, ja kui siis lapsed otsivad enesele tänavalt mänguseltsilisi ja eeskujusid, või kui isa on varas ja ema prostitueerija, siis juhtub harva, et lapsest kasvab korralik kodanik. Kui kasvamistingimused on sellised ja hea eeskujusid puudub, siis ei või paremat lootagi. Kui juhtub, et ka väga halvast oludest korralik inimene võrsub ja lapsest, kes korraliku kasvatuses saanud, harjumuskurjategija kujuneb, siis tuleb sellest järeldada, et on veel teisi põhjusi, mis isikut mõjutavad kuritegevusele.

Ei saa täheldamata jätta, et suur protsent väljaspool abielu sündinud lastest ja vaeslastest varem või hiljem seadusega satuvad vastollu. Lastekodude kasvandike seas on ligi 20% selliseid, kes on sündinud väljaspool abielu. Kasvatuse puuduse kõrval on sellistele inimestele ka ümbrus mõju avaldanud. Kõige ohtlikum on ümbrus selliseile noortele, kes on alles kujunemisjärgus, ja tahtetuile.

2. Ka abielust sõltub suurel määral, kas isik satub kuritegevusele või mitte. Harva juhtub, et õnnelikult abielus olijate juures tuleb ette kuritegevust. Need, kes on noorelt abiellunud ja siiski õigelt teelt kõrvale kaldunud, pole abielust otsinud midagi muud, kui oma ihade rahuldandmist; kui nad hiljem aru saavad, et abiellumine on olnud neile eksituseks ja nad pole leidnud seda sidet, mis abielu enesega peab kaasa tooma, anduvad nad lodevaile eluviisele, otsides unustust mujalt.

Kui kuritegevust ka nende juures ette tuleb, kes juba kauem on abielus olnud, siis on see seletatav abielus ettetulnud lahkkelidega (vastastikused löömised, teotamised jne.), teiselt poolt löhe perekonnas viib lodevate eluviisideni ja sealt edasi kuritegevuseni. Suur protsent süütegijatest on lahutatud. Nende juures võiks oletada, et põhjused, mis viisid nende abielu lahutamiseni, mõjusid kaasa ka õigelt teelt kõrvalekaldumiseks.

3. Tähtsuse ses mõttes, kas isik kaldub kuritegevusele või mitte, omab ka isiku hariduslik tase, eriti tema intellektuaalsus ja moraalne tase. Materiaalne heaolu (nagu see haritud inimeste juures on sagedamini esinev) ei saa siin olla eriti mõõduandev, sest autunne, kartus ja häbi seltskonna põlguse eest, seesmine distsipliin, enesevalitsemine, teatava tegevuse objektiivne hindamine ja teadlikkus oma kohuseis ei viita mitte materiaalsele heaolule. Kui süütegijate hulgas esineb siiski haritud inimesi, kes omavad kõrgeid diplomeid, siis on nad enamasti seesmiselt harimatud, või mingi sündmuse läbi viidud meeletehetele, kus nad on kaotanud kontrolli oma tegevuse üle.

4. Tähtsust evib ka asjaolu, millise kutse on isik enesele valinud. Näit. kassapidajad sooritavad peamiselt rahavargusi, võltsimisi, lihunikud panevad toime

süütegusid, mis on seotud toorusega; kaupmehed osutuvad petiseiks, võltsijaiks, kuritahtliku pankroti tegijaiks; mehaanikud murdvargadeks jne. Ohtlikem on aga juhusliku töölise kutse. Enamasti on nad saamatud, laisad ja ei väärigi õige töölise nime, nad suudavad hakkama saada ainult kõige lihtsamate töödega ja seetõttu on neil töö hankimine kutselistele töölistega võrreldes palju raskem. Olukord, kus inimene leiab enesele vaid aeg-ajalt tööd, sageli peab olema tööta, rahapuuduses, on eriti soodus kuritegevuse alustamiseks.

5. Tähtsaimaks süütegudele tõukajaks on siiski alkohol, mille kasutamise tagajärgede käsitlemine ei vaja lähemat selgitust. Seejuures on huvitav märkida, et „juhuslike napsitajate“ poolt sooritatakse kaugelt enam süütegusid kui joomahaigete poolt. Viimased on kaotanud tahte korrapärasteks eluviisideks, nüristuvad kehalt, vaimult ja neist kujunevad välja peamiselt kerjused, kui nende majanduslik olukord selliseid eluviise välja ei kannata. Harva sooritatakse nende poolt raskemaid süütegusid.

6. Et ka mängukirg inimesi mitmesugustele süütegudele võib viia, on arusaadav, eriti kui isik mängu tagajärjel majanduslikult on laostunud. Olgu märgitud, et mitte ainult hasartmänguga, vaid iga teise ega on võimalik terveid varasid maha mängida.

7. Ei saa salata, et „sopakirjandus“ ja ebakohased kinoetendused just noortele oma halba mõju avaldamata ei jäta, kui nad hakkavad järele tegema seda, mida nad on näinud või lugenud.

On ka huvitav märkida, et meil keskmiselt iga üheksa meessüütegija kohta tuleb üks naine. Üldisest süütegude arvust on esikohal vargus, siis tuleb avaliku rahu rikkumine ja kehavigastuslikud süüteod, neile järgneb võõra vara omastamine, süüteod kõlbluse, õigusemõistmise vastu ja kelmus. Varguse järele teisel kohal on süüteod, mis kuuluvad karistamisele administratiivvõimude poolt kaitseseisukorra seaduse alusel.

8. Edasi on suur osa süütegusid põhjustatud ideedest ja poliitilistest vaadetest, mis on vastolus kehtiva korraga. Inimene võib sattuda sellise sugestiivse mõju alla, et ta oma ideed seab kõigest kõrgemale ja selle saavutamiseks ei vali üldse abinõusid, pidades kõiki oma teguviise pühaks. Ajalugu on näidanud, et sellised ideedest põhjustatud teod on ühiskondlikule korrale ja ühiskonnale kõige ohtlikumad.

Seni esiletõudud süütegusid põhjustavate asjaolude kõrval evib peatahtsuse süütegija isik, tema sünnipärased omadused. Temperament j. m. ei oma teoreetikut arvates nii suurt tähtsust kui just kasvamise ajal ümbruse mõjul väljakujunevad iseloomuomadused ja harjumused. Kerkib üles küsimus, kas inimese isiksus kujuneb välja automaatselt sünnipäraste omaduste ja ümbruse mõjul, või saab ta ise kuidagi osa võtta oma isiksuse kujundamisest? Kas isik on suuteline oma tahtega alla suruma kasvamise ajal omandatud kurjust ja teisi halbu omadusi?

Teadus ja seadused on asunud seisukohale, et iga inimene on suuteline oma tahtet ja tungi ohjeldama, et igaks peab kandma ise vastutust oma tegevuse eest ja

juhtima oma tegevust seaduslikkuse piires. See on keh-tiv vaid tervete inimeste suhtes. Neile vastandina on süüdimatud isikud — ebanormaalsed, vaimuhaiged. Suur hulk inimesi on ka selliseid, kes pole ebanormaalsed, kuid kellel pole alati selget kujutlust oma tegevusest — need on peamiselt alalised ja teatavate vaimsete puuduste all kannatavad täisealised. Nende suhtes kohaldatakse pehmemaid karistamisviise.

Kui kuritegevus ühiskondlikust seisukohast võttes on ebanormaalne nähtus, siis peaksid olema süütegijad ka teatavas mõttes ebanormaalsed. Isiklike kogemuste põhjal võin ütelda, et vangide seas on suur protsent selliseid, kes igapidi on terveks tunnustatud, kuid kelle mõttekäik harilike inimeste omast tunduvalt erineb ja kelle tegevuses ei saa leida alati sellele vastavat mõtet. P.-A. Ühendriiges on peetud mõnel pool (Sing-Sing, Framingham) selliste vahialuste kohta statistikat, mille tulemusena on selgunud, et tervelt 25% vahialuseist kannatab mingisuguse ebanormaalsuse all. Meilgi ei tohiks see olla teisiti. Nende uurimuste põhjal ei saa veel ütelda, et isik just ilmsikstulnud puuduste tõttu on sooritanud süüteo. Et see aga siiski kuidagi kaasa on mõjunud, paistab olevat tõenäone.

Nagu võitluses nakkushaiguste vastu, kus tarvitusele võetud ettevaatusabinõudel on haiguse levimise tõkestamisel suur tähtsus, nii on ka süütegevuses. Vahe esineb vaid selles, et pole veel süvenetud küllaldaselt süütegevust põhjustavasse asjaoludesse. Kuigi neid juba osalt tuntakse, siis kannavad need ettevaatusabinõud sotsiaalsete reformide ilmet. Kui kõrvaldame kuritegevust põhjustavad asjaolud, takistame süüteo tekkinist, on võitlus selle vastu palju tagajärjekam kui siis, kui süütegu juba on sooritatud. Missugused on siis need ettevaatusabinõud, mis peavad aitama hävitada süütegevust selle eos?

On selge, et sotsiaalne olude muutmine võib kaasutada paljugi positiivset. Kui hinnata keh-vemate rahvakihtide majandusliku olukorra tõstmist, siis on sel oma tähtsus sellelt seisukohalt, et isik ei tarvitseks võõra vara järele haarata, s. t. on ära võetud „moraalne“ õigustus kuritegevuseks, tähtsama põhjuse-na oleleb aga asjaolu, et nõrgaiseloomulistele vähenda-takse sellega kiusatust kuritegevuseks. Ses mõttes on vajalik hoolitseda, et rahvas laiemas mõttes omandaks teatava tööoskuse ja et poleks tööpuudust. Peaks ole-ma sundkindlustus õnnetusjuhtumite ja invaliidsuse vastu, haigekassad peaksid hoolitsema tööliste tuleviku ja tervise eest. Peavarjtuule tuleks võimaldada öö-maja, vallalisile vabrikutööliste soe lõuna, tuleks muu-ta korteriolud ka lihttöölisele vastuvõetavaks. Tuleks

läbi viia sundkokkuhoidmine ja asutada vastavad hoiu-kassad, et oleksid teatavad reservid tööpuuduse ajajär-gul, jne. Sellised reformid kindlustavad sisepoliitiliselt üksmeelse ning tugeva rahva, kuid ühtlasi on pari-maks vahendiks võitluses kuritegevuse vastu.

Alkoholi tarvitamist tuleb piirata, sest ligi 50% kõigist süütegudest on sooritatud otseste või kaudse alkoholi mõjul. Parimaks vahendiks seejuures on alkoholi müügihinna tõstmine ja tarbekorral müügi lokaalne keelamine. Suurimaid tulemusi peaks andma võitlus alkoholi tarvitamise vastu aga siis, kui suude-takse leida temale üksikindiviidi silmis väärne asenda-ja. Tuleb leida huvialasid ja neid inimestele kättesaa-davaks teha, mis neid rohkem huvitaksid kui alkohol. Tuleks asutada alkoholivabasid kooskäämiste ja lõbustus-kohti, propageerida sportimist laiemates kihtides, asu-tada joomahaigete paranduskodusid, kuhu kasvandik-ke ka sunniviisil oleks võimalik paigutada jne. Võib-olla aitab mõnel juhtumil ka alkoholi tarvitamisega kaasuvate pahede äraseletamine.

Tuleks alustada võitlust mängukirega, seadusevas-taste kirkede rahuldamisega; on tarvis kõrvaldada hal-vad teatri- ja kinoetendused, sopakirjandus ning pak-kuda asemele paremat.

Mõnel juhtumil oleks vajalik, et riik segaks ennast ka üksiku perekonnaellu ja seaks korra seal majja, kus seda pole olemas. Joomahaigeilt, vaimuhaigeilt, harjumuskurjategijailt ja teisilt ebakohaseilt inimesilt tuleks võtta võimalus soo edasikandmiseks, sest ena-masti on karta, et nende järeletulijad kas kannatavad ühe või teise puuduse all, või astuvad oma vanemate jälgedesse. Seega oleks vajalik läbi viia sundsterilisat-sioon.

Samuti on mõnikord tarvilik, et riik võtaks enesele hoolitsemise vaeslaste ja väljaspool abielu sündinute eest, paigutades nad lastekodusse või perekondadesse, kes on kohasemad selliste laste kasvatamiseks.

Erilist rõhku tuleb panna rahva haridusliku ja mo-raalse taseme tõstmisele, tuleb kasvatada teadlikke riigikodanikke, kes teadmatusest ei satuks vastollu sea-dusega, kes aru saaksid oma kohuseist ühiskonna vastu ja teaksid, milline osa on neile määratud.

Oleks muidugi ekslik arvata, et selliste abinõudega saame kuritegevuse ühiskonnast täielikult välja juuri-da; juba seepärast pole see võimalik, et ühiskonnapool-ne kuritegevuse vastu võitlemine kannab üldist ilmet, kuna üksikisik on üldsusest erinev; ka pole käesolev ettevaatusabinõude loetelu küllalt täielik. Kui sammume aga eespoolmainitud teed, suudame kuritegevuse viia miinimumini, mis on ühiskondlikult mõeldav.

TEMPLITÖÖSTUS

„PERFEKT“

TALLINN, VENE 13

J. Lään ja O. Kasemets

TELEFON 437-16

Puuvilja-aedade asutamine

Puuviljade pidev, võimalikult ühtlaselt aasta läbi kestev kasutamine toitluse ja tervishoiu seisukohast on hädatarvilik. Normaalseks tuleb pidada vähemalt 40—50 kg värskete puuviljade kasutamist aastas ühe isiku kohta. Puuviljad sisaldavad organismile tarvilikke ja tähtsaid süsivesikuid, mineraalaineid, orgaanseid happeid, aroomaineid, vitamiine ja vett puhtal kujul. Puuviljade tarvitamine on võimalik äärmiselt mitmekesiselt, nende tarvitamine teeb toidu maitsvaks, toitvaks ja kergemini seeditavaks. Puuviljade tarvitamine nii värskelt kui ka hoidistena tõstab tööjõudu, tahet, tagab tervise ja edu. Iga maaomaja ülesandeks ja kohuseks on vähemalt oma perekonnale varuda tarvilisel määral puuvilju, neid tootes, säilitades ja hoidistades, kuid veel enam, ta peab hoolt kandma, et väärtuslike puuviljadega oleksid varustatud ka kõik kaaskodanikud küllaldaselt määral.

Puuvilja-aeda asutades tuleb arvestada tema otsarvet. Kodu puuvilja-aed peab suutma rahuldada antud leibkonna nõudeid väärtusliku puuviljaga, pakkudes võimalikult pikema aja kestel aiast värsket puuvilja, kuid andes ka tarvilikku materjali hoidisteks ja värskelt säilitamiseks. Talu puuvilja-aed, mis esineb ka turu varustajana, peab esmajoonel pakuma kõrgeväärtuslikku turul minevat ja transporti kannatavat puuvilja, erinevused esinevad asukoha ja sortide valikus.

Kodu puuvilja-aed kuulub iga elamu juurde, võimalikult elamu lähedale, mis võimaldab mugava ja alalise järelevalve ja tarvilike tööde teostamise ning ka vaevata puuviljade kättesaadavuse. Viljapuudele sobivad keskmise raskusega huumusrohked mullad, kusjuures kerget, liivast mulda tuleb parandada raskema, savirikka mulla lisandamisega; raske mulla parandamisel lisandada liivarohket mulda. Huumusevaeseis muldades tuleb kasutada rohkesti sõnnikut, komposti või haljasväetist. Maa-ala peab olema võimalikult ühtlane ja tasane ning normaalselt 120—150 sm põhjavee seisuga, maakuivendamisel tuleb eelistada salakraavitust. Puuvilja-aed tuleb kaitseda põhja- ja valitsevate tuulte eest saagi hävitamise vältimiseks, milleks on sobivam kuuskedest kaherealine kaitseistandus, kusjuures kuused istutatakse mais või augustis vahekaugusega 125—150 sm rida reast ja taim taimest. Igal juhul tuleb vabaks jätta lõunapoolne külg, et vältida külmakahjude tekkimist. Sobivaks piirdeks tuleb pidada traatvõrktara, kuid käesoleval ajal võib see osutada küllalt kulukaks ja see tõttu on kättesaadavam püstlatt-tara. Väga sobiv on

ka kuuskedest pöösastara, kuhu on asetatud 2—3 okastraati, seega muutes sellise tara läbipääsmatuks suuremaile loomadele ja ka inimestele.

Puuvilja-aias alla võetav maa-ala peab olema kultuurmaa, mis on korralikult ja sügavalt haritud ning hästi väetatud. Uudismaa peaks olema vähemalt 3—4 aastat enne olnud põld- või juurviljade all. Tavaliseks väetise normiks enne aia rajamist tuleb pidada 1—1,5 koormat laudasõnnikut aarile (100 m²-le), kusjuures laudasõnnik antakse iga aasta sügisel maa-harimisel. Laudasõnnikut on võimalik asendada hea kompostiga. Esimesil kasvuaastail on võimalik vähendada sõnniku normi viljapuude jaoks, kuid hiljem, kui viljapuud jõuavad kandeikka, tuleb kasutada sama sõnniku normi. On maa väga huumusevaene, siis võib osutada tarvilikuks sõnniku või komposti andmine üle-aasta, et rikastada mulda tarviliku huumusega. Kasvatatakse vahekultuure, milledeks on sobivad üheaastased vahelt haritavad taimed (köögiviljad, juursöödaviiljad), siis tuleb loomulikult ka esimesil viljapuude kasvuaastail kasutada täislaudasõnniku-normi. Maa ettevalmistamisel on tarvilik varuda viljapuudele tarvilik kaali- ja fosforväetiste varu, milleks võidakse kasutada kaalisoola või selle asemel ettevaatlikult ka puutuhka ning fosforväetiseks segafosfaati, võttes kumbagi istutamisel 0,5—1 kg puu kohta.

Kodu puuvilja-aed peaks sisaldama 10—16 õunapuud, 4—5 kirsipuud, 4—5 ploompuid ja 2—4 pirnipuud, 25 karusmarjapöösast, 15 mustasõstrapöösast, 10—15 punasesõstrapöösast, 5 valgesõstrapöösast, 60 kuni 100 vabarnapöösast ja 100—150 m² maasikaid, seega kujuneks aia kogusuurus ca 1800—3000 m². Sobivamad on kasutada madaltüvikud (tüve kõrgus 80—100 sm) viljapuud, sest nende hooldamine, saagiravi kui ka saagi koristamine on hõlpus. Noores eas on võimalik raskusteta teostada ka sellise tüvekõrguse juures vahelharimist hobusega. Puuvilja-aias rajamine peab sündima asjatundlikult ja täpselt ettevalmistatud plaani järgi. Viljapuud ja marjapöösad tuleb asetada omaette liikide järgi rühmadesse, asetades need ristküliku või ruuduna, kusjuures normaalseks vahekauguseks õuna- ja pirnipuudele seemikalustel võtta 10 × 10 m, ploomi- ja kirsipuudele 5 × 5 m, sõstra- ja karusmarjapöösastele 2 × 2 m, vabarnapöösastele 2 × 0,5 m. Need vahekaugused on osutunud meie oludes sobivaiks ja neist kinnipidamine on otstarbekas. Kodu puuvilja-aias vääriavad tähelepanu ka kääbusõunapuud, mis on nõrgakasvulised ja hakkavad varakult vilja kandma, nende vahekauguseks võtta 5 × 5 m või eriti

nõrgakasvuliste juures 3,5 × 3,5 m. Istutusmaterjal peab olema esmajärguline ja terve ning seda tuleb soetada ainult Põllutöömisteeriumi ametliku kontrolli all olevaist viljapuukoolidest, kuna ametlik kontroll tagab ostetava istutusmaterjali täisväärtuslikkuse.

Sordiküsimus on väga oluline. Eriti tuleb vältida sortide liigset rohkust, kuid peab meeles pidama, et ühest sordist ei või ükski puuvilja-aed koosneda, sest viljapuud vajavad vilja kandmiseks teise sordi tolmu, tavaliselt on tarvilik vähemalt 2—3 samal ajal õitsevat eri sorti, et tagada tarviline viljakus, kusjuures nende sortide vahekaugus ei peaks ületama 80 m, mesilaste aias pidamine tagab tunduvalt puuvilja saaki, sest mesilane on parimaks viljapuude õite tolmutajaks. Sortide valikul tuleb valida ainult neid sorte, mis meil ametlikult on soovitatavaks peetud ja standardsortimendina kehtima pandud viljapuukoolide kohta. Koduaeda kuuluvad esmajoones põhisortimenti kuuluvad sordid ning nendele lisaks täiendavast sortimendist õunte osas suvisordid, sest teatavasti meie põhisortimendis neid ei esine. Arvesse võiks tulla järgmised sordid koduaeda, kui aluseks võtta eeltoodud andmed: õuntest — Valge klaarõun — 1 tk, Suislepa õun või Tallinna pirnõun — 1 tk, Treboux seemik — 2 tk, Liivi kuldrenett — 2 tk, Tartu roosõun — 3 tk, Filippa — 2 tk, Liivi sibulõun — 4 tk, Antonovka või Boiken — 1 tk; pirnipuudest — Clappi lemmik — 1—2 tk, Metsa naiding — 1—2 tk; ploompipuudest — Emma Leppermann — 2 tk, Kuninganna Viktooria — 2 tk, Tsaar — 1 tk; kirsipuudest — Nattkirss — 2 tk, Ostheimi veiksel — 2 tk, Säiliveiksel — 1 tk. Marjapõõsaste osas tuleb nõuda puukoolidest parimaid ja suureviljalisi sorte. Aluseks võiks võtta järgmise loetelu: karusmarjapõõsad — Punane võidumari, Maihertsog, Orleani punane, Või, Punane üllasmari, Roheline pudelmari, Hansa, Katariina Ohlenburg, Roheline viljakas, Macherauchi seemik, Kollane võidumari, Luudnik, Kolumbus, Valge võidumari ja Valge viljakas; sõstrapõõsad: Varane punane, Heros, Jüteborgi valge, Inglise valge (sün. Keiserlik valge), Boskoopi hiiglane (sün. Rosenthali must-kobarmari), Koljat ja Must kirss-sõstar; vabarnapõõsad: Preisimaa, Lloyd George ja

Marlboro; aedmaasikad: Saksa-Evern, Või, Jukunda, Ernst Preuss ja Leopoldshalli hiline.

Turu varustamisest osa võtva taluaia rajamine üldjoontes teostub kodu-aia järgi, kusjuures erandi moodustavad turu- ja sordiküsimused ning asukoha eeldused. Asukoht peab olema suuremate ümberkorraldusteta ja parandamisteta kohane turu tarbeks tootvate viljapuude kasvunõudeile, sest vastasel korral võib muutuda küsitavaks sellise aia majanduslik tasuvus. Seepärast tuleb selliste aedade rajamisel hoolsasti uurida mullastiku ja kohaliku ilmastiku omadusi, milleks on tavaliselt tarvilik suuremate aedade korral sellekohaste eriteadlaste-asjatundjate kohapealne otsustamine, samaväärselt väga tähtis on küllaldase põhiväetise — laudasõnniku kohapealne saamine ja tarviliku tööjõu olemasolu. Turu tarbeks tootva aia sortiment on täiel määral olevat turu nõudeist. Meie praegune siseturg on juba sedavõrd edasi jõudnud, et edukalt võidakse turustada vaid kõrgekvaliteedilist puuvilja, seepärast on mõttetult praegusel ajal istutada küsitava väärtusega sorte aedadesse. Õunte osas on sobivad siin, nagu välisturu tarbekski, vaid kõrge väärtusega sordid nagu: Liivi kuldrenett, Treboux seemik, Liivi sibulõun, Tartu roosõun ja Filippa. Teistest liikidest on sobivad eespool, koduaia osas, toodud sordid. Turustamise lihtsustamiseks ja soodustamiseks on tarvilik, et sama sorti ühest ringkonnast oleks võimalikult rohkesti saada, mis võimaldab ühismüüki ja -saatmist, seepärast on oluline ja tarvilik, et ühes ringkonnas asuvad aedade rajajad püüaksid võimalikult samu viljapuude sorte sisaldavaid aedu rajada ja peaksid täpselt kinni asjatundjate poolt antud nõuandest ning valmistatud plaanidest, samuti vahekauguste, sortimendi kui ka hooldamis- ja taimekaitsetöödest. Igale aiapidajale ja -rajajale olgu selge, et väärtuslikku puuvilja võivad anda ainult head sorti viljapuud, mis teadlikult, hoole ja armastuse ning asjatundmisega on kasvatatud ja hooldatud. Seepärast rajatagu aed vaid sinna, kuhu see sobib ning ainult siis, kui selleks jätkub oskust, majanduslikku jõudu ja kohapealsed eeldused seda võimaldavad ning turg seda nõuab.

Uue saadetise puuvilla kohalejõudmisega
m ü ü g i l m i t m e t s e l t s i

PUUVILLAST VATTI.
PADJATÄIDE JA LAMBAVILLU
kaltsudele juurdelisamiseks alati saadaval

VILLA- JA VATITÖÖSTUS
H. TESLON
Merepuiestee 17, Tallinn. Tel. 303-82.

Bill Carlyle — ameerika rongiröövel

Äge jälitamine.

Siinpool mäge polnud tuul enam nii tugev kui põhjapoolsel nõlval. Ta ei saanud seetõttu kaotada ka oma jälgi. Äkki ta kuulis seljatagant püssilasu kaja ning tundis, et kuul oli tunginud ta vasaku käe lihaseist läbi.

Jälitajate juht oli vahepeal jõudnud talle niivõrd lähedale, et võis teda hetkekski näha. Kuid sellele vaatamata polnud Carlyle sugugi meeheitel.

Et vastaste ülekaal oli ilmselt selge, ei julgenud ta hakata neile avaldama vastupanu, vaid eelistas tormata edasi läbi tuisu ja maru, teades juba ette, et ta jälitajad olid varsti sunnitud ronima hobustelt.

Varsti muutus edasiliikumine võimatuks. Isegi hobused ei suutnud enam edasi liigelda. Kuid põgenik lohistas ennast suuri vaevu läbi sügava lume ikka edasi... Et lumi oli kohati 6—7 jalga sügav, komistas põgenik korduvalt lumme. Ta teadis hästi, et ta vastaseil tuli võidelda samasuguste raskustega. Sellest hoolimata kestis jaht edasi. Üleloomulikust pingutusest hakkas Carlyle'is kantius maad võtma, kas tal üldsegi õnnestub enam näha tsiviliseeritud maailma, ka isegi õnneliku pääsemise puhul... Kuid tung vabaduse järele oli põgenikus niivõrd võimas, et ta jätkas võitlemist, hoolimata kõigist kannatusist, mida tal tuli taluda. Ka oli ta teadlik, et vangla hallide müüride vahel ootas teda soe ruum, kuiv riie, toit ning omasuguste seltskond. Kuid siin lumiseil Laramie kõrgusel pidi ta kärelda külma käes lakkaamatult võitlema, kannatades tühja kõhtu, piinavat üksildust ning alalist jälitamishirmu. Ning kogu selle pika, vaevarikka teekonna lõpul ootas teda kindel surm.

Kuid ta rühkis väsimatult edasi, rännates läbi pimestava lumekeerise nagu mõni vaim, kuni ta viimaks jõudis mägede veerule.

Laramie kõrgustiku kõrgeimale tipule saabudes ta libistus äkki lõunapoolselt veerult alla. Jõudnud õnnelikult alla orgu, ta otsis sooja ning toitu Bob Fletcheri farmist, mis otse Fishe Creek'i vastas. Seal ta sidus oma haavu, kuivatas oma rõivaid ning muretses enesele suure tagavara laskemoona.

Vastuseks Fletcheri küsimusile ta seletas, et mitmed politseipatrullid olevat juba ta jälil ja et ta ei võivat kauemaks jääda sinna.

„Kuhu te siis lähete?“ — küsis temalt farmer. „Kas teil pole siis teada, et iga politseinik meie osariigis teid jälitab ning ratsavägi liigub mööda kün-

kaid ja orge, otsides vaid teid. Mispärast teie, kurtajategija, ei alistu?“

„Seda kardan ma teha surmahirmul,“ kostis sünges vastus. „Ma ei taha kedagi tappa, kuid ma ei lase ennast tabada seni, kuni olen veel suuteline vajutama päästikule. Ma pole veel kedagi surmanud oma elu kestel ega lähe ka vabatahtlikult tagasi vanglasse ega surma. Ma suren pigemini lumetuisus või poen kuhugile oru põhja, kus ma kärvan nälga!“

Tunni aja pärast asus Carlyle uuesti teele; seekord tõttas ta Douglase linna suunas, kus ta lootis paremini võivat ennast varjata kui mägedes. Pealegi võimud ei tuleks selle peale, et hakkaksid teda sealt otsima — arvas ta endamisi.

Umbes 18 miili kaugusel linnast rongiriisuja otsis enesele peavarju kellegi Frank Williams'i väikeses onnis, mis asetses metsikus ja üksildases kohas Laramie kõrgustiku piirkonnas. Hakkas juba koitma, kui teise detsembri hommikul Carlyle jõudis onni ukse ette ja koputas sellele. Vihm oli just lakanud sadamast ja päike paistis. Williams ise avas ukse, mille peale riisuja astus sisse. „Ma olen Bill Carlyle! Palun andke mulle süüa. Jumala pärast!“ Williams jahmatas. Ta andis põgenikule süüa ja lubas soojendada ahju ees. Kuid Carlyle, kes teadis, et üks ratsapolitseinike patrullidest pidi viibima läheduses, ei veetnud rohkem aega kui oli vajalik.

Veel kord tormas ta välja kärelda külma kätte, peitis enese onni lähedale ning jäi ootama edaspidist sündmuste käiku. Umbes poole tunni pärast ilmus patrull onni ukse juurde. Mõne hetke pärast olid politseinikud juba ta kannul. Kuid ta pöördus teelt ümber, tegi väikese tiiru, astudes oma endistesse jälgedesse tagasi ning ruttas tuldud teed mööda onni juurde tagasi. Tal õnnestus võita veel mõned põgusad vabaduse silmapilgud. Selleks korraks näis ta juba olevat pääsenud politseinike küüsisist.

Kuid siis, täiesti ootamatult algas uus lõppvaatus. Politseinikud, kes taipasid otsitava taktikat, pöördusid just täpselt sel hetkel onni juurde tagasi, kui šerif Roach ühes oma abilistega tuli ida poolt nähtavale.

Carlyle'i viimne vastupanu.

Carlyle tundis, et oli saabunud viimne jõukatsumine. Tormates tuppä, haaras sealt automaatpüstoli ning hakkas avaldama vastupanu piiravale vastasele. Ta liikus ühelt onniaknalt teisele, tulistades esiteks

KURJATEGJATE TÜÜPE

K. PÄRTMAA

„JUUT“

Sellise nime omanik oli puhastverd eestlane Johannes M., sündinud Järvamaal Lehtse vallas 1889. a. Missuguse hüüdnimega teda noorpõlves austati, pole teada, kuid „Juudiks“ ristiti ta meheas ja selle nime all tundis teda kurjategijaskond ning selle jälitajad. Kuigi temale see heebreakõlaline hüüdnimi ei meeldinud, oli ta siiski ise selle saamise põhjustanud oma välimuse ja käitumisega.

J. M. oli saleda sihvaka kasvuga, veidi ettepoole küürus, 166 sm pikk, tugeva kongusninaga ja ettepoole tükki koonuga, kusjuures tema juus ja hästiravitud tugev mokahabe omakorda täiendas ta energiaküllast näoilmet. Ainult silmad — need olid kuidagi pilukil

unt salka, siis teist. Vahemaal oli Williams'il õnnestunud põgeneda oma onnist ning minna varju otsima politseinike seljataha. Elamu muutus nüüd püsside ning relvade märklauaks. Šerif püüdis Carllyse'ile mitmel korral selgeks teha tema asjatut vastupanu, kuid vastuseks hakkasid vinguma kuulid. Ta oli sisse piiratud. Isegi selles täbaras seisundis ta näis lapsikult kindel olevat, et tal õnnestub paugutamiseega eemale peletada jälitajaid.

Politseinikud tegid tõhusa töö ja vaid paksudest palkidest majaseinad päästsid seesolija kindlast surmast.

Hiljem selgus, et Carllyse polnud siiski jäänud viigastusteta. Kuulid olid tabanud teda mitmest kohast, kuid ükski ta haavadest polnud nii tõsine, mis oleks teda sundinud alistuma. Kuid nüüd, kus ta oli kinni püütud, nagu rott lõksu, sai ta aru edaspidisest mõttetust vastupanust. Ta oleks tahtnud veel kord tõmmata kopsud täis värsket õhku ning heita veel kord pilku lumiseile Laramie kõrgusile ja siis oleks ta olnud valmis surema. Ülestõstetud kätega astus ta üle ukse läve ning hakkas pikkamisi sammuma julgete politseinike poole.

Viimaks ta nüüd tabati!

*

Tal tuli kohtus vastust anda oma jultunud tegude eest. Teda karistati 50-aastase vangimaja-karistusega. (Lõpp.)

sügavais silmakoopais ja vaevu paistsid laugude vahelt tumepruunid silmaterad, mis nagu ei sobinud näo üldjoontega ning alati luuravalt ja otsisklevalt liikusid, omades sealjuures tugeva annuse kurja läiget. Kui selle juurde arvata veel peast eemalehoidvad kõrvad ja väljapaistev tugev kõrisõlm, siis oli ta välimuses rohkem ebameeldivust, kui seda esimesel hetkel võõrale ehk tundus. Vangimajas armastas ta kasvatada tugevat habet.

Nagu enamikul varastest, omas „Juut“ sorava ja hea kõneande ning oskas igaiht veenda, et tegemist on õilsaima ja ausaima kodanikuga maamunal. Ka ei reetnud tema korralik riietus võõrale, et tema ees on vanameister varguste alal.

Noores eas oli „Juut“ ära õppinud kellasepa-ameti ja vabaduses viibides rändas ta talust tallu, et seada korra ajanäitajaid. Kuna maal rändavaid kellaseppi oli vähe, siis leidis palju tööd ja sageli viibis ta ühes külas nädalate viisi. Loomulikult anti peenele meistrile tööruumiks puhas ja parim tuba, kus tal nokitsemise juures oli küllalt aega ümber vaadata ja sepiitseda tulevase sissemurdmise võimalusi. Oma töö juures oli ta aumees ja ei puudutanud ühtki pererahva asjakest ega rahakotti, kuigi see tema käeulatuses seisis. Vargused sooritas ta harilikult mõne kuu või koguni aasta pärast valmisvaadatud kohtades.

Kuni Maailmasõjani elas M. korralikku elu ja abielumehena soetas enesele väikese maja L. alevikus. Sõja-aastad tõid aga muudatuse: spekulatsioon ja teised kahtlased rahategemise võimalused avatlesid teda senise töö juurest teisale — libedale teele. Algasid M. majakeses kahtlased toimingud ja üle-öö muutus peremees lihunikuks, kaubitsejaks jne. Ka oskas ta ennast sõjaväeteenistusest kõrvale hoida. Tolleaegse puuduliku kuritegude jälitamise tõttu jäid tema toimingud avalikkusele teadmata. Alles Saksa okupatsioonivõimudelt sai ta esimese karistuse salaja puskariga kauplemise eest.

Pärast sakslaste lahkumist tapeti salajasel teel M-i naine. Kuna kohalike elanike seletuse järgi oli mõrvasse segatud M., siis vahistati ta ja eeluurimisel, mille kohta puuduvad lähemad andmed, selgus tema süü ja kohus karistas teda 2-a. vangirooduga.

Pärast karistuse kandmist vanglast lahkudes müüs M. oma maja ja andus täiesti kuritegevusele. Kellasepanä ja lihunikuna, nagu olukord seda lubas, liikus ta maal ringi ja toimetas loendamatu hulga mitmesuguseid vargusi, millede arvu ta vist isegi ei mäletanud. Enamiku vargusist toimetas ta üksinda ja ettekatsetatud plaani järgi, mispärast tema süütegude paljastamised olid eriti keerulised ja rasked.

Vangimajas viibides armastas ta oma seiklusist pajatada kaaslasile temale omase kõneosavusega, kusjuures andis nooremale õpetusi ja juhendeid „töötamiseks“. Eriti rõhutas ta alati, et tegelemine väikeste, nn. „leivakoti“-vargustega, on korralikule vargale häbistav, seejuures pakkus oma tegevust eeskujuks, toonitades, et tema põhimõtteliselt sooritab ainult suuremaid ja hästi ettekatsetatud vargusi. Lõppeks hakkasidki kaaslased teda vanameistriks pidama ja kuulasid avasui tema jutustusi.

Nagu hiljem selgus, ei olnud M. siiski truu oma põhimõttele ja näppas ka vähemaid asjakesi. Ta osutus koguni kanavargaks, missugust vargust peetakse pätile omaseks ja vanameistrile lausa häbistavaks. Seda said kuulda ka tema kaaslased. Et vanameistrit karistada tema loba ja kelkimise pärast, anti talle nimeks „Juut“. Sellega kaotas M. autoriteedi oma kaaslaste silmis ja ta põnevaid jutustusi ei tahtnud enam vangikambri keegi kuulata. Temale antud nimi „Juut“ jäi aga püsima.

„Juudi“ mitmekülgseist seiklusist Virumaal pajatavad Rakvere kriminaalpolitseis säilinud andmed järgmist:

Ööl vastu 16. juunit 1923. a. varastati Roela vallas elutsevalt T. A-lt elamu lähedalt koplast lehm. Jälgedest selgus, et vargaid oli olnud kaks ja varastatud lehm leiti tervena umbes 20 km eemal asuvast Uniküla metsast. Õnnestus ka kindlaks teha, et üks varastest oli Uniküla elanik J. S., kes paigutati vangimajja. Kuigi S. oma kaaslast ei annud välja, selgus edasisel juurdlusel, et see oli J. M., kes tabati hiljem.

24. juunil 1923 päevaajal varastati Küti vallas Voore külas M. K-lt elamust uste ja panipaikade purustamise teel mitmesugust kraami 30 000 marga väärtuses. Varas oli kirvega purustanud kõik lukustatud ukseid ja tal õnnestus nähtamatult kaduda. Juurdlusel selgus, et varguse oli sooritanud M. üksinda ja osa kraami oli viinud umbes 30 km eemale A. valda oma tuttava juurde, kust peale K-lt varastatud kraami leiti veel muud kahtlast vara, mis ta oli sinna toonud.

Peale eelnimetatute pandi toime rida teisi vargusi Virumaa lõunapoolseis valdades ja kahtlus nende toimimises langes jällegi temale. Alaline jälitamine ja öised haarangud sundisid teda Virumaalt kaduma ja ta asus Järvamaale, kus jätkas oma tegevust.

Ööl vastu 6. septembrit 1923 tungis M. Vao vallas J. K-i elamusse, kus teda kahjusaaja tabas varguselt. Siis selgusid ka tema vargused Järvamaal, kus ta oli Albu vallas, Vajangult ja mujalt varastanud jalgrattaid ning koos kahe kaaslasega sooritanud Nõmküla

vallas sõjariistus viljavarguse. Nende varguste eest karistas kohus teda 2-aastase vangirooduga.

Pärast karistuse ärakandmist asus „Juut“ Järva- maale, kus toimis jällegi rea vargusi. Juba 1927. a. oli ta uuesti kohtus vastust andmas kahe murdvarguse eest elumajja ja teiste vähemate varguste eest ning kohus karistas teda seekord 3½-aastase vangirooduga.

1930. a. vabanes „Juut“ vanglast ning seekord valis endale elukohaks Aseri tsemendivabriku, kus asus tööle kellasepana. Mees näis kauasest vanglaelust murtuna ja töotas nende ridade kirjutajale jumalakeeli, et teda enam keegi vargusrajal ei näe ja ennem tõmbab enese oksa kui astub vargana üle vangla läve. Küsimusele, kas siis Saulusest on saanud Paulus, vastas „Juut“ kõigi pühade nimel, et see on tõesti nii.

„Juut“ jäi siiski Sauluseks ja tema töotus tühjaks sõnakõlksuks! Juba 18. veebruaril 1931 toimetas Kalvi rajooni konstaabel ta kriminaalpolitseisse ühes juurd-lusega, millest selgus, et ta oli ööl vastu 15. veebruari varastanud N. jsk. arsti esikust säärasaapad ja oli tabatud süüteolt. Ülekuulamisel kurtis nukkter vanameister, et suurim häbi on temal sisse kukkuda sellise „leivakoti“-vargusega, veel kurvem — peab selle omaks võtma ja mis ütlevad vangimajas tema kaaslased, keda ta kogu aja on õpetanud oma põhimõtte järgi toimima? Kuidas ta vangimajas oma kaaslastega toime tuli, pole teada, kuid selle „leivakoti“-varguse eest sai ta kohtult 1 aastaks vangiroodu.

Seekord vanglast vabanemisel ei võtnud ta üldse enesele kindlat elukohta, vaid lubas asuda „laja maailma“. Nähtavasti ei käinud tema käsi vanglas kõige paremini, sest viimane „leivakoti“-vargus oli lõplikult rikkunud tema, vanameistri, prestiiži. Kas oma „hea nime“ jaluleseadmiseks või oma kurja südametunnistuse tõukel asus „Juut“ tööle täie innuga ja juba ööl vastu 21. detsembrit 1932 tungis ta ühes R. F-ga Kunda alevi A. K-i kauplusesse, kust varastas mitmesugust kaupa 400 krooni väärtuses. Järgmise varguse toimus ühes A. T-ga Porkuni vallas J. M. kaupluses, kus ukse läbipuurimisega varastas mitmesugust kaupa, millest osa kätte saadi Rakvere linnas. Nüüd kadus „Juut“ silmapiirilt ja otsingud ei annud tulemusi. 1933. a. kevadel hakkasid vargused sagenema Avanduse vallas, kus ööl vastu 10. maid Padu külas varastati tallist viis seapõrsast; ööl vastu 5. maid Vao vallas Äntu külas laudast kuus kana, sama külas lukustamata aidast mitmesugust riidekraami, ööl vastu 9. aprilli Kilti jaama ooteruumist kohver mitmesuguste asjadega, ööl vastu 26. aprilli Vao vallas Võnnuvere külas jalgratas j. m. Selgus, et Avanduse valda S. külla oli elama asunud „Juut“, keda õnnestus tabada. Siis selgus ka, et kõik eelnimetatud vargused oli toime pannud vanameister, kes osa kraami toimetas L-i juurde, kus ta oli peatunud üle kuu aja ja ennast „perekondlikult“ sisse seadnud. Kellasepana ümbruskonna külates ringi käies oli ta varguskohad valmis vaadanud.

Ülekuulamisel võttis „Juut“ kõik vargused omaks, kuid kanadevargust eitas, olgugi et see oli ühe muneja kättesaamisega kindlaks tehtud. Oli ilmne, et vana-

meistril, „oma põhimõtte“ pärast oli seda raske omaks võtta, mis teda lõplikult kaaslaste silmis oleks häbistanud ja missugust asjaolu ta ülekuulamisel mõista andis.

Rakvere Ringkonnakohtus asjaarutamisel tunnistas „Juut“ enese süüdi kõigis ettepanud süüdistusis, kuid L. T-i kanade varguses süüdi ei tunnistanud. Kaebealuse salgamise põhjus oli kohtule tarvilik teada saada ja selle selgitamiseks kuulati tunnistajana üle nende ridade kirjutaja. Kuigi mul salgamise põhjus täiesti selge oli, tundus selle avaldamine siiski „Juudi“ südamesopis peituvat saladuse paljastamisena. Heitnud

viivuks pilgu tema näole, kus vastu paistis rahulev ja julgustav muie, veendusin, et vanameistril oli piinlik oma salgamise põhjust paljastada ja selles pidin mina teda abistama. Minu seletusega, et kaebealune on kanavargusega patustanud oma põhimõtte vastu ja selle ülestunnistamisega kompromiteeriks ennast lõplikult oma kaaslaste ees, jäi „Juut“ täiesti rahule, ja kui kohtulaua juurest lahkusin, saatis mind tänutunnet avaldava pilguga. Sellega lõppes viimne vaatus „Juudi“ seiklusist ja kohus andis temale seekord väärrika karistuse — 6 aastat sunnitööd.

Nüüd M-i enam ei ole!

Tartu linna 2. pol.-jaosk. võrkpallimeistriks

19. ja 20. märtsil s. a. peeti Tartu Ülikooli võimlas 3-d võrkpallivõistlused Tartu Politseiametnike Kogu tegevuspiirkonnas asuvate politseiüksuste vahel Politseiametnike Keskkogu poolt väljapandud rändauhinna eest. Kuna võistlused peeti hommikul, siis oli väga vähe pealtvaatajaid. Küllaltki huvitavad võistlused ja rändauhinna võitis esmakordselt Tartu linna 2. pol.-jaoskond, kes ei kaotanud ühtki mängu. Mängud peeti kahe kaotuse süsteemis. Võitja meeskond mängis ühtlaselt hästi, koosseisus kons-taablid Kink—Randma, kordnikud Kasela—Plank ja kordnik Alekand, kants.-am. Ereline. Teisele kohale jäi Mustvee jaoskond, kellel on ka head võimetega meeskond, kuid meeskonnas pole ühtki sarajat, vaid surujatena esinevad tegelikult tõstjad.

Tõstjatena esinenud mängijad sooritasid oma töö meeskonnas hästi. Kolmandale kohale tuli Tartumaa 1. jaosk., kelle mängutase on tublisti nõrgem eelmisist. Neljandale kohale tuli esimeste võistluste võitja linna 1. jaosk. ja viiendale kohale eelmise võitja, Tartu linna 3. pol.-jaoskond. Kõige nauditavamad mängud toimusid Tartu linna 2. ja Mustvee jaosk. meeskonna vahel kahe korral. Neil mängudel võis näha eeskujulikke tõsteid, häid ja taiplikke surumisi, korralikku platsi katmist, surumiste vastuvõtmisi ja kahe-mehe-vastuhüppeid. Meeskonnad on võrdsete võimetega, kuid võidu otsustasid 2. jaoskonna paremad surujad. Ka teiste meeskondade võistlemine omavahel näkkus küllaltki huvi, kuna meeskonnad olid võrdsete võimetega, kus otsustasid vaid närvid.

Võistluste tulemused olid järgmised:

1. Tartumaa 1. jsk. — Elva jaosk. loobumisvõit; 2. Tartu 2. jaosk. — Tartu 1. jaosk. 15:2, 15:3; 3. Mustvee jaosk. — Tartu 3. jaosk. 15:2, 15:8; 4. Tartu 2. jaosk. — Tartumaa 1. jaosk. 15:5, 15:0; 5. Tartu 1. jaosk. — Elva jaosk. loobumisvõit; 6. Tartu 2. jaosk. — Mustvee jaosk. 15:11, 15:6; 7. Tartu 1. jaosk. — Tartu 3. jaosk. 16:14, 15:3; 8. Tartumaa 1. jaosk. — Tartu 1. jaosk. 13:15, 15:1, 15:12; 9. Mustvee jaosk. — Tartumaa 1. jaosk. 15:12, 15:6; 10. Tartu 2. jaosk. — Mustvee jaosk. 15:5, 16:14.

Rändauhinna jäävalt võitmiseks on tarvis võita kolm korda. Seni on võitnud auhinna üks kord, võitmise järjekorras, Tartu linna 1., siis 3. ja nüüd 2. pol.-jaoskond.

Assistent Jaak Eigo pensionile

1. aprillil s. a. lahkus teenistusest puhkepensionile mineku puhul kriminaalpolitsei assistent Tallinnas Jaak Eigo.

J. Eigo sündis 28. aprillil 1883 Viljandi (end. Vana-Võidu) vallas. Üldhariduse omandas Vana-Võidu valla-koolis ja Viljandi linnakoolis.

Politseiteenistust algas J. Eigo 14. juunil 1910 Tallinna linna politseis kantseleiametnikuna. Alates 8. maist 1913 kuni 28. veebruarini 1917 teenis samas asutises rajooni-ülemana. Uuesti algas J. Eigo politseiteenistust 13. jaanuaril 1919 Harju maakonna politsei vanem-militsionäärina, kust ta kriminaalpolitsei asutamiseks siirdus 15. detsembril 1919 teenistusse Tallinna kriminaalpolitseisse vanem-ametnikuna, kus püsis kuni pensionile minekuni.

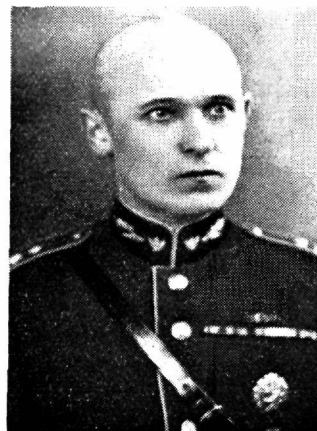
Puutudes teenistusajal kokku laialdaste rahvahulkadega, on J. Eigo võitnud üldise lugupidamise hoolsa,

õiglase, kohusetruu ja vastutuleliku suhtumisega nii teenistuses kui ka väljaspool.

Kolleegid ja kodanikud hindavad teda kui eeskujulikku kaasametnikku ja head sõpra ja kui ausat, õiglast ja siirast töömeest.

Soovime tublile politseinikule rahulikke puhkepäevi ja head tervist.

Komissar Aleksander Paring 20 a. politseiteenistuses

8. aprillil s. a. tähistas raudtee politseikomissar Tallinnas Aleksander Paring oma 20-aastast teenistust politseis.

Juubilar astus politseiteenistusse 8. aprillil 1920 raudteede politseiülema sekretärina ja järgmise aasta 1. oktoobril määrati raudteede politseiülema abiks. Politseiasutiste koosseisude vähendamisel 1924. a., millal raudteede politseiülema abi ametikoht kaotati, nimetati ta 1. maist 1924 taas raudteede politseiülema sekretäriks. Sealt siirdus ta 11. veebruaril 1925 Tallinna linna politseiülema sekretäriks. 1. septembril 1925 määrati ta uuesti raudteede politseiülema abiks, ühtlasi jäi tema juhtida ka raudteepolitsei Tallinna jaoskond. Selle politseijaoskonna juhtimisel on tema praegugi, kandes 1. jaanuarist 1926 raudteepolitsei abikomissari ja 15. veebruarist 1932 raudteepolitsei komissari ametinimetust.

Teenistuse alal on juubilarile avaldatud kiitust ja määratud autasu. Teenete eest omab Kotkaristi IV klassi teenetemärgi, Läti Kolmetähe ordeni ja Leedu Teenetemärgi ordeni. Tegelikult Vabadussõjast osavõtnuna omab ta Vabadussõja mälestusmärgi ja Läti Vabariigi vabastamise 10 a. juubeli mälestusmedali. Harrastab innukalt laskesporti ja evib suuri teeneid jaoskonna ametkonna lasketaseme tõstmises. Asjatundliku ja abivalmis juhina on ta võitnud ametkonna ning vastutuleliku ametnikuna kodanike lugupidamise.

Oma ametitegevuse kõrval on juubilar tegev ka seltskondlikes organisatsioonides. Eriti väärib tähelepanu tema tegevus kaitseliidus, kus ta on Raudtee Üksikpataljoni erirühma pealikuks.

Kaasteenijad soovivad juubilarile raugematut jõudu ja edu edaspidises teenistuses ja isiklikus elus.

Asjaajaja Aleksander Uusna 20 a. riigiteenistuses ja 40. a. vana

15. aprillil s. a. pühitseb Tallinna 5. pol.-jaoskonna asjaajaja Aleksander Uusna oma 40. sünnipäeva, ol-

les ühtlasi selle aja kestel seisnud 20 a. riigiteenistuses.

Aleksander Uusna sündis 15. aprillil 1900 Tallinnas, kus õppis Kunst-Tööstuskoolis kuni 30. detsembrini 1918, millal astus sõjaväeteenistusse — Tallinna Kooliõpilaste Pataljoni. Olles määratud 4. augustil 1919 Tallinna Tagavarapolgu Õppepataljoni, viidi ta 6. septembril 1919 üle endisesse väeossa Tallinna Kooliõpilaste Pataljoni ja sealt 20. märtsil 1920 lasti määramata ajapikendusele. 24. septembril 1920 astus A. Uusna sõjaväkke sundaega teenima.

A. Uusna omab Eesti Vabadussõja mälestusmärgi.

11. septembril 1922 astus A. Uusna politseiteenistusse, olles määratud 1. pol.-jaoskonda kantseleiametniku kohale. 1. aprillil 1927 kinnitati vanemkantseleiametnikuks ja 10. mail 1927 viidi üle 6. pol.-jaoskonda vanemkantseleiametniku kohale, kust 1. oktoobril 1928 määrati 5. pol.-jaoskonda asjaajajaks, missugusel kohal teenib praegugi. Seega koos sõjaväeteenistuses oldud ajaga on juubilar seisnud riigiteenistuses 20 aastat.

A. Uusna on abielus ja omab kaks last.

Olles kaasametnikele alati sõbralik ja lahke, on A. Uusnal kõigi kaasametnikega parim läbisaamine ja omab nende üldise poolehoidu.

Soovime juubilarile palju õnne ja edu.

Assistent Hans Supp 20 a. kriminaalpolitseis

23. aprillil s. a. möödub 20 aastat, millal praegune Narva kriminaalpolitsei assistent Hans Supp astus Narva kriminaalpolitsei teenistusse, kus ta vahetpidamatult on teeninud kuni käesoleva ajani. Ta on ühtlasi kõige vanem ametnik Narva kriminaalpolitseis, kes teenistusse astunud selle asutise asutamise algaastal.

Hans Supp sündis 5. veebruaril 1888. a. Viljandimaal, Kõo vallas. End. Vene valitsuse ajal oli meieriks Venemaal ja Eestis. Võttis osa Vabadussõjast. Vabanenud sõjaväeteenistusest, astus ta 23. aprillil Narva kriminaalpolitseisse registreerijana. 1. juulil samal aastal määrati ta varahoidjaks, 1926. a. määrati ta assistendiks, missugusel ametikohal püsib praegugi.

Assistent Hans Supp on tuntud eeskujulikult kohusetruu, vastutuleliku, korda ja õigust armastava ametnikuna ja tüsedat töömehena.

Kaitseliitlasena seisab ta teenistuses 1. Suurtükiväe Divisjoni II partais.

Juubeli puhul soovime ametivennale õnne ja edu edaspidises tegevuses.

Tunnustatakse maksusetuks

Arnold Keskküla jõuvankrijuhtimise luba nr. 1127, v. a. Tallinna Linnavalitsuse Ehitusosakonna poolt 12. 03. 38. a., liik 1-b.

Siseministri käskkirjaga

määrati 1. aprillist s. a. Tallinna 3-da ja linnaiimbruse jaoskonna politseikomissar Heinrich Pehka Tallinna-Harju abiprefektiks.

Ametlik osa

TOIMETUS JA TALITUS: Toompea loss, Tallinnas. Telef.: toimetuse 471-90, talituse 448-92. Jooksev arve Eesti Pangas 543. Posti jooksev arve 377. Postkast 438. **Tellimishind:** aastas Kr. 6.—, poolaastas Kr. 3.—, üksiknumber 30 snt. **Kuulutuste hinnad:** 1/4 lk. Kr. 60.—, 1/2 lk. Kr. 30.—, 3/4 lk. Kr. 15.—, 1/8 lk. Kr. 7.50. Välis- ja esimene sisekaas Kr. 100.—. Tagumine sisekaas Kr. 75.—.

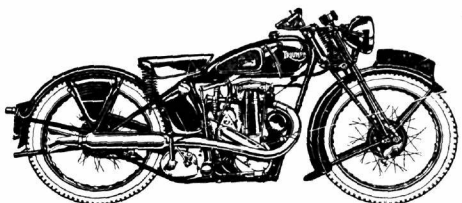
Pea- ja vastutav toimetaja: A. Liit. Tegev toimetaja: H. Põldvere. Väljaandja: Politseiametnike Keskkogu.

S. P. BENSIINIJAAM

TALLINN, PÄRNU MNT. 133, TELEFON 414-68

Omanik: S. Koktschaev

SOOVITAB AUTOOMANIKELE: BENSIINI, ÕLISID JA MÄÄRDEID

BMW *mootorrattad*
WANDERER *mootorjalgrattad*
pedaalidega ja kikstarteriga

WANDERER
NORIS *jalgrattad*

LIER & ROSSBAUM, TALLINN, VIRU T. 7

Nõudke ainult eesti parimat KÜLMLIIMI

„NAX-NAX“

„SANAX“, Tallinn, Narva mnt. 15-c.

Telefon 316-04

Vigastatud Sõjameeste Ühingu Tallinna Osak.

Tallinn, Nunne tän. 7, telef. 470-59

RÄTSEPATÖÖKODA

POLITSEINIKELE soodsail tingimusil
vormi- ja erariiete valmistamine.

KINGSEPATÖÖKODA

Igasuguste jalanõude valmistamine.
Parandused soovikorral 1/2 t. jooksul.

Töö kiire, korralik ja vastupidav.

H. K.

Naiste ja meeste
valmisriideid,

mööbliriiet, gobelääni, damasti j. n. e.
soovitab suures valikus soodsate hindadega

Firma

M. JOSSELOV

Tallinn, V. Karja 1.

Telefon 450-61.

TEKSTIILTOOSTUS „TELG„

Tallinnas, Tartu mnt. 69

Telefon 319-77

**Mööbli- ja sadulsepa-
tööstustele ja äridele**

soovitame suures valikus käsitelgedel kootud
mööbliriideid nagu krepp, frotté, gobelään, rips
ühevärviline ja lilleline j. t.

Lgp. autoomanikud ja juhid!

Bensiinijaam

Tallinn, Tatari 58 (vastu Lõuna tänavat). Telefon 429-53.
Saadaval kõrgeväärtuslik segamata eesti bensiin ja välisbensiin. Pesemine
ja õlitamine. Hooldus. Igasugused õlid ja määrded. Parkimisvõimalus.

Jaam on avatud päeval ja öösel.

Mehaaniline
jalanõude
kiirparandustööstus

„Uus King“

Tallinn, Suur Karja 2. Telef. 445-67.

FOTO
eriteadlane

AUG. TANSERI

Fototarvete ladu ja laboratoorium

Tallinn, Vene tän. 7, telefon 430-98.

0/0 „ESTOTEKSTIIL“

Tallinn, Uus tän. 24

Valmistab: Kvaliteetbarette,
Siidivahendit,
Õmblusniiti
ja nõelelõnga

„Sangar“

A **S** **H****Y** **M****O****S****E****R** & **K**^o

TALLINN, PIKK TÄN. 19, TELEFON 437-47

Soovitab rikkalikus valikus tasku- ja käekelli maailmakuulsa **H-y MOSER & Co** vabrikust Le Locle Schveiz. Seina-, laua- ja äratuskelli. Kette-, käevõrusid, kuld- ja hõbeasju. Parimat rootsi kristalli.

Jällemüüjaile meie oma kelli müügiks ei anna, mispärast neid saab ainult meie juurest.

New Consolidated Gold Fields. Ltd. – Eesti osakond .

Kontor: Tallinnas, V. Viru 12. Vabrik: Kohtlas

CONSOLIN

EESTI PARIM BENSIIN

Eesti põlevkivisaadused: mootor-petrol, kütteõlid, immutusõlid, katuselakk, bituumenid jne.

EHITUSE A-S. BETON

TALLINN, PÄRNU MNT. 6-38. KÕNETRAAT 412-83

Teostab igasuguseid BETOON-, RAUDBETOON- ja HOONETEEHITUSI.

VALMISTAB PROJEKTE JA EELARVEID.

Tallinna Juudi Ühispank

TALLINN, VENE TÄN. NR. 6. TELEFONID: 448-12, 448-25, 448-27, 448-26.

Toimetab kõiki

PANGAOPERATSIOONE

sise- ja välismaal.

SPEDITSIOON, TRANSPORT, KINNITAMINE.

Tärpentini
Kristallkämpolit
Rasvhappeid

soovitab oma tehastest

A.-s. Kemaks

Tallinn, Pärnu mnt. 10-1, telef. 480-89
Tartu, Näituse tän. 27, telef. 36-30

Ehitajad!

PATENTKIVI

on otstarbekohane ja odav ehitusmaterjal.
Ehitusmaterjali hankimisel muretsege endale
täielik informatsioon patentkivi kohta.

BALTI PUUVILLAVABRIKU

PATENTKIVI
MÜÜGIKOHT

Tallinn, Pärnu mnt. 6 (Urla majas), tel. 431-91.

HIND 30 SENTI